У НУМАРЫ

Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 17 (739) ГОД XV БЕЛАСТОК 26 КРАСАВІКА 1970 г. ЦАНА 60 гр.

III ПЛЕНУМ ГП БГКТ

Першым пунктам у парадку дня III пашыранага пленума было выступленне эстраднага калектыву ГП «Лявоніха». «Лявоніха» прайшла рэарганізацыю і пад мастацкім кіраўніцтвам Мечыслава Шыманскага падрыхтавала новую праграму. І вось з ёй выступіла перад удзельнікамі пленума. Пасля выступлення «Лявоніхі» адбылася абмяркоўка, падчас якой выступіла дзесяць асоб. Усе яны ў асноўным станоўча ацэньвалі праграму, звяртаючы адначасова ўвагу на некаторыя недахопы.

Далейшым і асноўным пунктам працы пленума быў даклад і дыскусія на тэму актуальных задач літаратурна-мастацкага аб'яднання «Белавежа», навуковага гуртка і супрацоўніцтва ГП з навуковымі ўстановамі. Даклад чытаў старшыня літаб'яднання доктар Аляксандр Баршчэўскі (даклад будзе надрукаваны). У дыскусіі выступіла 14 чалавек. Мікалай Урублеўскі — выкладчык інстытута рускай, украінскай і беларускай філалогіі ў Варшаве гаварыў аб тым, каб ГП уключылася ў арганізацыю экспедыцыі студэнтаў беларускай філалогіі, якія запісваюць беларускі фальклор Беласточчыны. У мінулым годзе фальклорная студэнцкая экспедыцыя запісала многа фальклорнага матэрыялу, вартасць якога велізарная. Такая экспедыцыя будзе арганізавана і ў бягучым годзе. Старшыня выдавецкай камісіі ГП, галоўны рэдактар «Нівы» Георгі Валкавыцкі прысвяціў сваё выступленне працы выдавецкай камісіі ГП, недастатковай прапагандзе грампласцінкі з песнямі Міхася Забэйды-Суміцкага і неабходнасці шукання добрых перакладчыкаў беларускіх твораў на польскую мову. Віктар Швед гаварыў у асноўным аб ролі аўтарскіх сустрэч, якія павінны пашырыцца на значна большую колькасць аўтараў, а Янка Цялушэцкі аб тым, што літаратурныя семінары, якія адбываюцца два разы ў год, у апошні час значна знізілі свой узровень.

Уладзімір Паўлючук звярнуў увагу на кадравыя цяжкасці ў ГП, на тое, што выдавецтва ў ГП амаль цалкам разлічана на актыў, на яго грамадскую працу ў гэтай галіне, а гэта не раз адбіваецца на якасці публікацый і афармленні.

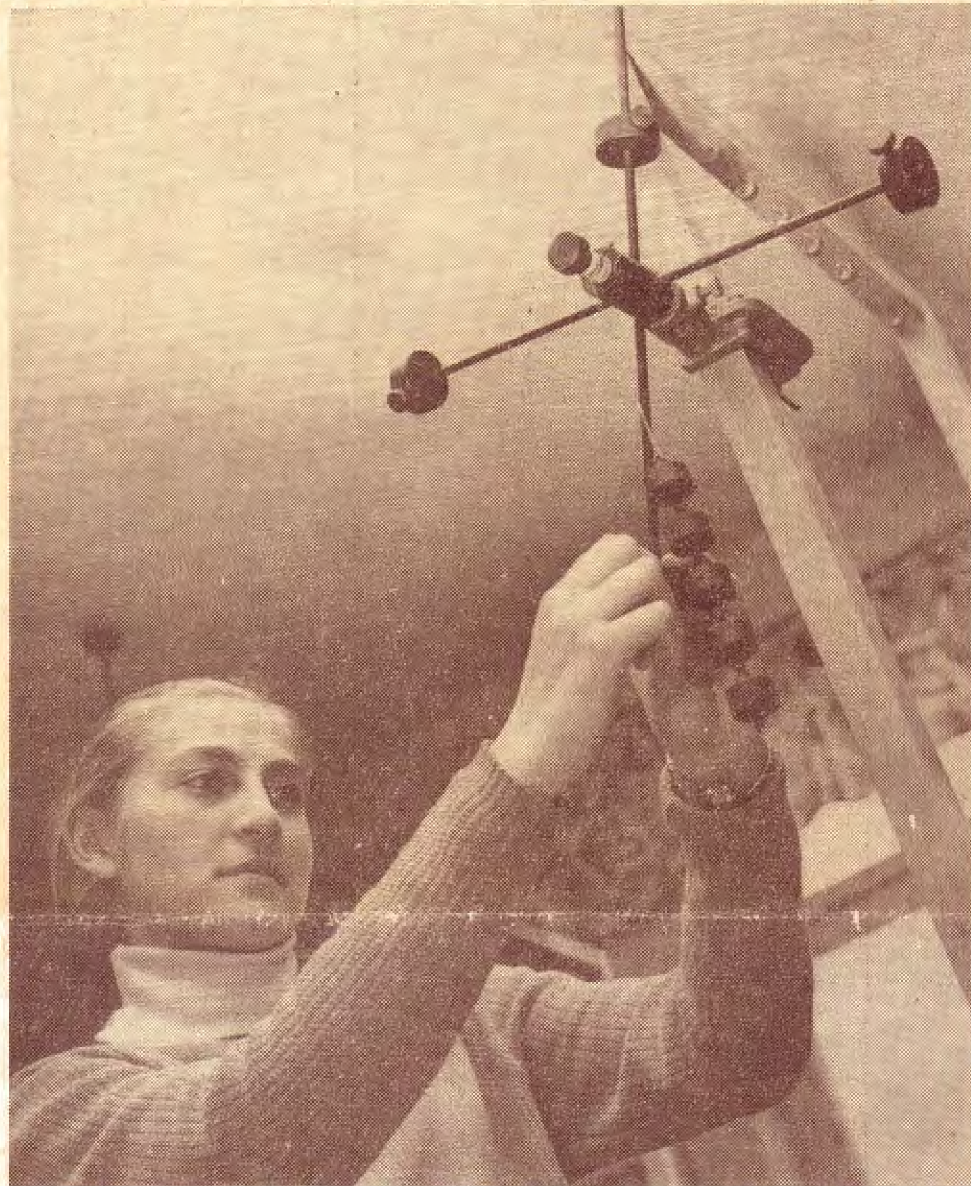
Выступілі таксама ў дыскусіі Юры Туронак, Пётр Германюк, Уладзімір Паўлоўскі, Аляксандр Рафаловіч, Уладзімір Юзвюк. Усе яны падкрэслівалі і добрыя бакі і недахопы ў працы літаб'яднання, навуковага гуртка, выдавецкай дзейнасці, распаўсюджвання выданняў ГП і неабходнасці запісвання фальклору.

У навуковую камандзіроўку у Польшчу прыехаў кандыдат навук, супрацоўнік інстытута літаратуры імя Янкі Купалы Акадэміі навук БССР Уладзімір Казберук. ГП запрасіла яго на пленум. Яго прамова аб тым, што ў БССР многія цікавяцца «Нівай» і працай БГКТ, з вялікім зацікаўленнем выслухалі ўсе прысутныя. Затым старшыня ГП БГКТ Міхась Хмялеўскі прадставіў да зацверджання праграму святкавання 15-ай гадавіны БГКТ, апрацаваную прэзідыумам, а сакратар ГП Янка Зенюк паінфармаваў аб праблемах, якімі займаўся прэзідыум у апошні час.

Ваяводскі камітэт ПАРП рэпрэзентаваў сакратар нацыянальнай камісіі Станіслаў Зялінскі, а аддзел унутраных спраў ВРН Мікалай Куц. Яны таксама выступілі з прамовамі. (мх)

Нашым чытачам шлем найлепшыя Велікодныя пажаданні!

„Ніва"



З беларускага ліцэя ў Бельску. Ірэна Кандрацюк — добры фізік.
Фота Цаф — Сянько

ЗАКЛІК ГП БГКТ

ЭТНАГРАФІЧНЫ МУЗЕЙ — СУПОЛЬНАЯ СПРАВА

Беларускае грамадска-культурнае таварыства ад моманту яго ўзнікнення звяртала і звяртае ў сваёй дзейнасці асаблівую ўвагу на справы народнай культуры ў асяроддзі беларускай нацыянальнай меншасці. Нашыя дзеячы ад 1964 года збіраюць экспанаты матэрыяльнай і духоўнай культуры.

Дзякуючы старанням ГП БГКТ, у сакавіку 1966 года быў адкрыты Беларускі этнаграфічны музей у Белавежы. У сучасны момант у музеі знаходзіцца больш 300 экспанатаў, з якіх толькі 260 (з прычыны недахопу месца) экспануецца ў наступных аддзелах:

1. Апрацоўка зямлі;
2. Абсталяванне і апрацоўка расліннай і жывёльнай сыравіны;
3. Падрыхтоўка і захоўванне харчавых прадуктаў;
4. Вырабы калеснікоў і транспарт;
5. Вырабы ганчароў;
6. Вырабы кавалёў;
7. Пляцёнкі з саломы, вікліны і кары;
8. Прадметы, якія служылі для збірання ягад, грыбоў і г.д., а таксама прылады паляўнічых для лоўлі звяроў і птушак;
9. Рыбалоўства;
10. Апрацоўка валакна: пража і ткацтва.

З экспанатаў, якія знаходзяцца на складзе, можна было б стварыць яшчэ 7 аддзелаў:

1. Хатняе абсталяванне;
2. Пчалярства;
3. Апрацоўка драўніны і сталярства;
4. Арыгінальныя машыны, выкананыя вясковымі рамеснікамі, напрыклад, драўляны керат;
5. Народная разьба па дрэву;
6. Вырабы бандароў;
7. Розныя помнікі народнага мастацтва, як, напрыклад, іконы і т.д.

У сучасны момант ГП БГКТ пры дапамозе свайго актыву працягвае інтэнсіўна збіраць экспанаты. Экспанаты гэтыя знаходзяцца ў актывістаў з прычыны недахопу памяшкання ў цяперашнім будынку, які не прыстасаваны да патрэб музея.

У сувязі з цяжкімі ўмовамі музея (будынак драўляны, тры малыя выставачныя залы, неадпаведна аграваныя, няма гаспадарчага заплечча, памяшкання на архіў, бібліятэку і кансерватарскую майстэрню, неадпаведны склад для экспанатаў — яны знаходзяцца на гары музейнага будынка).

Такія ўмовы не даюць магчымасці адпаведна ахоўваць ад знішчэння каштоўныя помнікі беларускай народнай матэрыяльнай культуры.

Таму ГП БГКТ хоча пабудаваць для музея новы будынак.

У сувязі з гэтым Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства звяртаецца да грамадскасці з просьбай дапамагчы грашыма для

Працяг на стар. 4

БГКТ ХРОНІКА

■ 2 красавіка адбылося ўрачыстае адкрыццё клуба гарадскога аддзела БГКТ, які абсталяваны пры фінансавай дапамозе прадпрыемства «Рух». Адначасова паміж ваяводскім прадпрыемствам распаўсюджвання друку і кнігі «Рух» і ГП БГКТ быў падпісаны дагавор аб супрацоўніцтве. З боку прадпрыемства «Рух» падпісаў яго дырэктар Я. Ковэрка, а з боку БГКТ старшыня М. Хмялеўскі і сакратар Я. Зенюк.

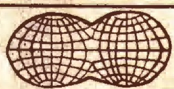
■ 22 сакавіка на сходзе гуртка БГКТ у Кнышэвічах сакратар аддзела ў Саколцы Анатоль Севасцьянюк выступіў з дакладам на тэму «Ленін і справа Польшчы». Моладзь Кнышэвіч рыхтуецца да павятовых элімінацый мастацкага руху з беларускім рэпертуарам і пад кіраўніцтвам настаўніцы Анны Екацярынчык рыхтуе п'есу В. Дуніна-Марцінкевіча «Пінская шляхта». Школьны драмгурток падрыхтоўвае «Паўлінку» Янкі Купалы.

■ Старшыня ГП Міхась Хмялеўскі, кіраўнік культурна - асветнага аддзела ГП Уладзімір Паўлоўскі і журналіст «Нівы» Вера Валкавыцкая 7-га красавіка спаткаліся з харавым калектывам у Бельску і супольна абмеркавалі цяжкасці хора і спосабы іх ліквідацыі.

■ Сакратар беластоцкага праўлення аддзела БГКТ Янка Цялушэцкі 7-га красавіка прыняў удзел у вясковым сходзе ў вёсцы Скраблякі. Прачытаў там даклад аб Леніне і правёў «згадуй-згадулю» на гэтую ж тэму. На сходзе многія жыхары вёскі выказалі жаданне быць членамі БГКТ. Сакратар меў толькі 20 дэкларацый. Усе яны былі падпісаны, і стварыўся там гурток БГКТ. У склад праўлення ўвайшлі Грыша Лісавец — старшыня, Зося Налівайка — сакратар, Валя Налівайка — скарбнік. На заканчэнне быў паказаны фільм «Тры вясны Леніна».

■ 9-га красавіка з удзелам старшыні і сакратара ГП М. Хмялеўскага і Я. Зенюка адбылося пленарнае пасяджэнне гарадскога аддзела БГКТ у Беластоку, прысвечанае арганізацыйным справам. Пленум увёў у склад прэзідыума дзве асобы: К. Масальскага (паверылі яму функцыю намесніка старшыні аддзела), а таксама З. Стаськевіч, прыдзяляючы ёй абавязкі сакратара аддзела.

Падзеі ◆ Здарэнні ◆ Факты ◆ Каментарыі ◆ Весткі



СВЕТ

ЛЕНІНСКІЯ СПАТКАННІ

21 красавіка адбылося ўрачыстае пасяджэнне пленума Цэнтральнага камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Вярхоўнага савета СССР, прысвечанае 100-ай гадавіне з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна.

ВЫСТУПЛЕННЕ Л. БРЭЖНЕВА

Генеральны сакратар ЦК КПСС **Леанід Брэжнеў** меў прамову ў Харкаве з нагоды ўручэння Харкаўскай вобласці Ордэна Леніна.

— Маем усе асновы, — сказаў Брэжнеў, — каб глядзець з аптымізмам на развіццё міжнароднай абстаноўкі. Надзея генералаў Пентагона на ваенную развязку в'етнамскай праблемы аказалася дарэмнай. В'етнамскі народ, абапіраючыся на братнюю дапамогу СССР і іншых сацыялістычных краін, зрабіў дарэмнымі разлікі агрэсараў. Ёсць усе асновы, каб сцвердзіць, што сітуацыя агрэсара значна пагоршылася не толькі ў ваенных справах, але таксама ў палітычных і маральных.

Гаворачы аб перагаворах з Кітаем, Генеральны сакратар ЦК сказаў:

— Лічым, што неабходна дасягнуць пагадненне, якое б пертварыла савецка-кітайскую граніцу ў граніцу добрага суседства, а не варожасці. Нязломна кіруемся тым, што доўгатэрміновыя інтарэсы савецкага і кітайскага народаў не толькі з сабой не супярэчлівыя, але збежныя. Адначасова не закрываем вачэй на тое, што вакол працягваючыхся ў Кітаі перагавораў ствараецца штучная атмасфера, якая ў ніякай меры не можа спрыяць іх поспеху. Наш народ мае аднак моцныя нервы, аб чым павінны ўжо ведаць арганізатары ваеннай істэрыі ў Кітаі.

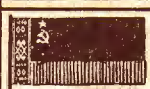
ПРАЕКТ КАНТРОЛЮ

У Камітэце па раззбраенню ў Жэневе выступіў польскі віцэ-міністр замежных спраў **Ю. Віневіч.** Ад імя Польшчы, Манголіі і Венгрыі запрапанаваў ён дапаўненне да праекта канвенцыі 9 сацыялістычных дзяржаў аб забароне доследаў, прадукцыі і накопліваняя хімічнай і бактэрыялагічнай зброі, а таксама аб знішчэнні яе запасаў.

Дапаўненне да праекта, складзенае трыма дзяржавамі, прадугледжвае: магчымасць складання скаргаў у Савет Бяспекі ААН кожным з бакоў канвенцыі ў выпадку, калі будзе сцверджаны факт парушэння прынятых абавязацельстваў, неадкладнае разгледжанне скаргі Радай Бяспекі і прыняцце адпаведных крокаў для доследаў абаснаванасці скаргі; паведамленне бакоў аб выніках і рашэннях, звязаных з правядзеннем доследаў; садзейнічанне ўсіх бакоў канвенцыі з мэтай сцверджання парушэння абавязацельстваў; прымяненне Радай Бяспекі, згодна з прэрагатывамі, вынікаючымі з Карты Аб'яднаных Нацый, адпаведных санкцый у адносінах да боку, парушаючага канвенцыю.

НОВЫЯ ЧЛЕНЫ ІКП

Бурны перыяд у жыцці Італіі, які закончыўся (калі так увогуле можна сказаць) стварэннем новага ўрада, выказаў сілу італьянскай кампартыі. Яе рады павялічыліся на 79 тысяч новых членаў. (ак)



БССР

КІСЯЛЁЎ

Пасля аўтамабільнай аварыі і цяжкай хваробы ў сувязі з гэтым, 10 красавіка памёр намеснік Старшыні Савета Міністраў Беларускай ССР Рыгор Кісялёў.

Рыгор Кісялёў нарадзіўся ў 1913 годзе ў вёсцы Нікалаеўка Буда-Кашалёўскага раёна Гомельскай вобласці. Сваю працоўную дзейнасць пачаў ад настаўніцкай працы ў вясковым асяроддзі.

БАРАНАВІЦКАГА

Пад старшынством дэпутата У. Грынько адбылося пасяджэнне Пастаяннай камісіі па транспарту і сувязі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. Разгледжана пытанне аб выкананні калектывам Баранавіцкага аддзялення Беларускай чыгункі сацыялістычных абавязацельстваў у гонар 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна.

НА МІЖНАРОДНАЙ

На Міжнароднай кніжнай выстаўцы ў Маскве, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна, выдавецтвы Беларускай ССР маюць самастойны раздзел.

У Беларусі выдадзена 386 кніжак Леніна агульным тыражом звыш чатырох мільёнаў экземпляраў. На беларускай мове выдадзена некалькі збораў твораў У. І. Леніна.

У ліку галоўных экспанатаў віднае месца займае першы том Беларускай Савецкай Энцыклапедыі. Напярэдадні ленінскага юбілею выдадзена пяцісотмільённая беларуская кніжка. У мінулым годзе ў Беларусі выпушчана рэкордная колькасць кніжак — больш як дзве тысячы назваў агульным тыражом дваццаць чатыры мільёны экземпляраў. Беларускі чытач на сваёй роднай мове знаёміцца з лепшымі творамі сусветнай культуры: выйшлі кніжкі Шэкспіра, Сервантэса, Гётэ, Байрона, Пушкіна, Лермантава, Міцкевіча, Бальзака, Гейнэ, Талстога, Гюго, Заля, Дзікенса, Твэна, Ралана, Горкага, Маякоўскага, Фучыка.

ЮБІЛЕЙНЫ

У зале пленумаў Мінскага абласнога камітэта Камуністычнай партыі Беларусі адбылося ўрачыстае ўручэнне юбілейнага медаля « За доблесную працу». Сярод узнагароджаных наватары і перадавікі вытворчасці сталічных прадпрыемстваў, партыйныя і савецкія работнікі, ветэраны партыі.

ДРУЖБА

Мінск наведала вялікая група актывістаў Таварыства польска-савецкай дружбы, якія спецыяльным поездам прыбылі ў Савецкі Саюз для ўдзелу ў святкаваннях 100-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна.

700-ТЫСЯЧНУЮ

У Беларусі газіфікавана 700-тысячная кватэра. Цяпер карыстаецца газам каля адной трэці насельніцтва рэспублікі. У Мінску, Гомелі, Гродне, Брэсце ў асноўным закончана газіфікацыя дзяржаўнага жылога фонду.

Вялікая ўвага ў пашырэнні блакітнага паліва звернута на вясковыя асяроддзі. У сучасны момант газам карыстаецца больш 135 тысяч сем'яў сельскіх работнікаў. (ся)



ПОЛЬШЧА

УЛАДЗІМІР ЛЕНІН

18 красавіка адбылася ў Варшаве ўрачыстая цэнтральная акадэмія, прысвечаная 100-ай гадавіне з дня нараджэння Уладзіміра Леніна. Прыняў у ёй удзел Уладзіслаў Гамулка, Мар'ян Спыхальскі, Юзэф Цыранкевіч і шэраг іншых высокіх дзеячаў партыі і ўрада. З прамовай выступіў член палітбюро сакратар ЦК партыі Зэнан Клішка.

Падкрэсліў ён перш за ўсё грамадныя заслугі Уладзіміра Леніна для міжнароднага рабочага руху. Ленін узнёс усе галіны марксізма на якасна новы ўзровень. Правёў ён аналіз імперыялізму і ўказаў дарогі яго звяржэння. Падвергнуў прынцыпіяльнай крытыцы рэвізіянізм і дагматызм, абараніў рэвалюцыйны характар марксізма. Прамоўца ўказаў на значэнне ленінскіх ідэй у нашыя дні і на ўвоજанне іх у жыццё ў нашай краіне. Ленін падкрэсліваў, што перавага кожнага грамадскага ладу мерыцца ў астатковым разліку яго здольнасцю да стварэння вышэйшай грамадскай прадуктыўнасці працы. Выходзячы з гэтых прынцыпаў, нашая партыя накрэсліла на V з'ездзе і апошніх пасяджэннях ЦК напрамкі пераходу ад экстэнсіўнага да інтэнсіўнага гаспадарчага развіцця. Наступна прамоўца падкрэсліў сувязь Леніна з Польшчай падчас пабыўкі яго на польскай зямлі ў гадах 1912—1914 і зацікаўленне яго польскімі справамі. На заканчэнне Зэнан Клішка звярнуў увагу на значэнне польска-савецкай дружбы і ленінскіх суадносін паміж абедзвюма краінамі.

СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫЯ ГУРТКІ

17 красавіка адбылося ў Варшаве пленарнае пасяджэнне Цэнтральнага саюза сельскагаспадарчых гурткоў, на якім пастаноўлена, што ў днях 3 і 4 ліпеня адбудзецца ў Варшаве IV з'езд дэлегатаў сельскагаспадарчых гурткоў. Сельскагаспадарчыя гурткі ахопліваюць зараз 97 працэнтаў вёсак. Ва ўсёй краіне існуе толькі 1200 вёсак, у якіх няма яшчэ сельскагаспадарчых гурткоў.

У СЕЙМЕ

На апошнім пленарным пасяджэнні Сейм прыняў пастановы ў справе права аб правіннасцях і арганізацыі калегіяў да спраў правіннасцей. Згодна з пастановамі, карацца будзе адмова ад працы асобамі, якія з'яўляюцца здольнымі да працы, жыццё за чужы кошт, жабрацтва — у выпадку, калі жабрак здольны да працы, прастытуцыя. У выпадку невялікіх злачынстваў грамадскія арганізацыі і рабочыя калектывы прадпрыемстваў атрымаюць права самі прымяняць пакаранні ў адносінах да сваіх членаў.

20 ГОД

19 красавіка ў Кракаве адбылася ўрачыстасць з нагоды запачаткавання будовы гуты імя Леніна. Заслужаныя будаўнікі Новай Гуты, металургі і палітычныя дзеячы атрымалі высокія дзяржаўныя ўзнагароды.

АШЧАДНАСЦІ

Ашчаднасці насельніцтва краіны ў Польскай касы ашчаднасці (ПКО) дасягнулі суму 95 мільярдаў злотых. (п)



ВАЯВОДСТВА

МІТЫНГ ДРУЖБЫ

У мінулую нядзелю на савецка-польскай граніцы ў Кузніцы адбыўся мітынг дружбы. Дэлегацыя Гродзеншчыны спаткалася з жыхарамі Сакольшчыны, каб адзначыць 100-годдзе з дня нараджэння У. І. Леніна і 25-годдзе падпісання Дагавору аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемадапамозе паміж Польшчай і Савецкім Саюзам.

Сярод запрошаных гасцей на трыбуне — сакратар ВК ПАРП В. Мікульскі, намеснік старшыні Прэзідыума ВРН Р. Лазаровіч, сакратар Абласнога камітэта КПБ А. Ульяновіч, намеснік старшыні Абласнога савета С. Пранько.

На мітынгу дружбы былі прыняты два тэксты рэзалюцыі (польскі і савецкі), у якой гаварылася аб значэнні ідэй Леніна, аб польска-савецкай дружбе, аб супрацоўніцтве Гродзеншчыны і Беласточчыны. Рэзалюцыя падкрэсліла рашучае жаданне ўтрымаць мір і выразіла веру ў перамогу справы сацыялізма і камунізма.

САВЕЦКІЯ ГОСЦІ

У сувязі з 25-годдзем падпісання Дагавору аб дружбе паміж Польшчай і СССР і 100-годдзем з дня нараджэння У. І. Леніна на Беласточчыне прабывалі прадстаўнікі савецкага пасольства ў Польшчы Павел Крылоў і Юрый Сядзілін. Саветнік пасольства П. Крылоў сустрэўся з калектывам скуранй фабрыкі ў Сямяцічах і вучнямі ліцэя ў Драгічыне. Аташэ па справах культуры савецкага пасольства ў Польшчы Ю. Сядзілін сустрэўся з вучнямі ліцэя і актывам у Саколцы.

ДЗЕНЬ ТЭКСТЫЛЬШЧЫКА

У сувязі з Днем тэкстыльшчыка на тэкстыльнай фабрыцы імя Сяржана адбыўся ўрачысты вечар. На ўрачыстасць да тэкстыльшчыкаў прыйшлі запрошаныя госці: І сакратар гарадскога камітэта ПАРП Ю. Трусевіч, віцэ-старшыня Прэзідыума ВРН Е. Зентара, старшыня Прэзідыума МРН З. Безубік.

Дырэктар фабрыкі С. Бялюк у сваім дакладзе падкрэсліў дасягненні фабрыкі (беластоцкія тэкстыльшчыкі займаюць адно з першых месц у ваўнянай прамысловасці краіны) і накрэсліў перспектывы развіцця фабрыкі. (яч)

БЕЛЬСКІ БЕЛАРУСКІ ЛІЦЭЙ

За дваццаць гадоў сваёй працы ліцэй закончыла звыш 900 выпускнікоў. З гэтага ліку каля 500 асоб атрымала поўную вышэйшую адукацыю. Цяпер вучыцца ў вышэйшых навучальных установах каля 150 выпускнікоў ліцэя. Шмат з іх залічваецца да вядучых студэнтаў. Вось некаторыя з іх: Валянціна Несцяровіч — Шчэцінская палітэхніка; Віктар Лямеш — Познаньскі універсітэт; Анна Купрыяновіч — Вышэйшая педагагічная школа ў Жэшове; Янка Ручай — Люблінскі ўніверсітэт; Віктар Стахвіюк і Нона Плютовіч — Варшаўскі ўніверсітэт; Мікалай Бандарук і Лідзія Орда — Галоўная школа планавання і статыстыкі ў Варшаве; Вечаслаў Сасна — Галоўная школа сельскай гаспадаркі ў Варшаве; Мікалай Бусловіч — Варшаўская палітэхніка, Валянцін Адамец — Вайсковая тэхнічная акадэмія ў Варшаве, Анатоль Гіжэўскі — Вайсковая медыцынская акадэмія ў Лодзі; Аляксандр Бандарук і Вера Казяк — Вышэйшая сельскагаспадарчая школа ў Ольштыне; Віктар Сасна — Вышэйшая інжынерская школа ў Беластоку; Мікалай Дораш — Медыцынская акадэмія ў Беластоку; Яанна Тымашэвіч — Вышэйшая настаўніцкая школа ў Беластоку і шэраг іншых.

Заахвочваем вучняў восьмых класаў падставовых школ паступаць у гэты ліцэй. Наш ліцэй дае належную падрыхтоўку да далейшай вучобы ва ўсіх тыпах вышэйшых навучальных устаноў у краіне. Наш адрас:

Liceum Ogólnokształcące z Białoruskim Językiem Nauczania w Bielsku Podlaskim. Bielsk Podlaski, ul. Kopernika 4.

Дырэкцыя ліцэя



Niedziela 26.IV.

8.00 Program dnia; 8.05 TV Kurs Rolniczy: „Chemiczne środki ochrony roślin"; 8.40 „Przypominamy, radzimy"; 8.55 Dla młodych widzów: „Tiergarten" — film TVP („Czterej pancerni i pies"); 10.15 „Piosenka dla Ciebie"; 11.00 „W obiektywie"; 11.30 „Tutejsi" — film pol.; 11.50 Dziennik; 12.05 „Przemiany"; 12.35 „Za pół darmo"; 13.20 Teatrzyk dla Przedszkolaków: M. Terlikowska — „Lis, kozioł i inni"; 14.00 „Klub 6 Kontynentów"; 14.40 PKF; 14.55 Turniej Miast „Zawsze w niedzielę": — Jarocin — Środa; 17.10 „O tradycjach ludowej literatury ustnej" — felieton literacki; 17.25 „Śpiewa Rafael" (Hiszpania); 18.15 „Lenin" — finał Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.05 III Ogólnopolski Festiwal Pieśni Zaangażowanej; 21.05 „Francuzka i miłość" — film fab. franc.; 22.55 Magazyn sportowy.

Poniedziałek 27.IV.

14.25 i 23.05 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Fizyka; 15.30 Przerwa; 16.35 Program dnia; 16.40 Dziennik; 16.50 Dla dzieci „Zwierzyniec"; 17.35 „Echo stadionu"; 17.50 „Tramp" — „Beskid Sądecki"; 18.10 „Spacerkiem po kinach"; 18.40 Magazyn Postępu Technicznego; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.05 Teatr TV: D. Granin — „Pierwszy interesant"; 21.45 Dziennik; 22.00 Koncert Galowy z okazji XX-lecia ZSP.

Wtorek 28.IV.

7.30 „Sól ziemi" — film fab. USA; 9.00 Dla szkół: (kl. III lic.) Język polski — J. Conrad — „Jutro"; 9.40 Przerwa; 9.45 Dla szkół: (kl. III lic. i XI) Język polski — F. Dürrenmatt — „Sędzia i jego kat"; 10.55 Dla szkół: (kl. V—VI) Język polski — „O miejsce wśród ludzi" (cyrk); 11.25 Przerwa; 12.00 „Wybieramy zawód"; 12.20 Przerwa; 12.45 i 13.55 Przysposobienie Rolnicze: „Wychowanie spółdzielcze młodzieży"; 13.15 Przerwa; 14.25 i 22.40 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka; 15.30 Przerwa; 16.35 Program dnia; 16.40 Dziennik; 16.50 Telewizyjny Ekran Młodych; 18.35 „Klucze przyszłości"; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.05 „Tradycja, współczesność, ciągłość" — felieton literacki; 20.20 „Sól ziemi" — film fab. USA; 21.50 „Kontakty"; 22.20 Dziennik.

Środa 29.IV.

10.00 „Brama" — film TVP („Czterej pancerni i pies"); 10.55 Przerwa; 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Chemia — „Szkło"; 12.25 Przerwa; 14.25 i 22.55 Politechnika TV. Kurs przygotowawczy. Matematyka; 15.30 Przerwa; 16.35 Program dnia; 16.40 Dziennik; 16.50 Dla dzieci: „Znasz już te wiersze"; 17.20 TV Kurier Warszawski; 17.35 Magazyn ITP; 17.45 „Szlakiem dobrej roboty"; 18.15 „Wyprawy" — film; 18.40 „30 minut na aktualne tematy" („Perspektywy techniki"); 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.05 „Brama" — film TVP („Czterej pancerni i pies"); 21.00 „Światowid"; 21.30 PKF; 21.40 „Niewidomy" — film fab. franc.

Czwartek 30.IV.

8.15 Matematyka w szkole: „Kształcenie języka matematycznego"; 8.45 Przerwa; 9.55 Dla szkół: (kl. VIII) Historia — „Czas budować, czas wracać"; 10.25 Przerwa; 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Język polski — „Władysław Broniewski"; 12.25 Przerwa; 14.25 i 22.35 Politechnika TV I roku. Fizyka; 15.30 Przerwa; 16.35 Program dnia; 16.40 Dziennik; 16.50 Dla młodych widzów: „Ekran z bratkiem"; 17.55 „Zwiedzamy ZOO" — film węg.; 18.15 „W rodzinie" („Czwarta zmiana"); 18.45 „Przed Wielkim Konkursem" — program muzyczny; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.05 „Ludzie sztuki dla ludzi pracy" — koncert 1-Majowy; 21.10 „W każdą pogodę" — film TVP; 22.15 Dziennik.

Piątek 1.V.

7.50 Program dnia; 7.55 Sprawozdanie z manifestacji 1-Majowych; 13.50 „Leć pieśni czerwona" — widowisko muzyczne; 14.30 Dla młodych widzów: „Piąta rano" — film TVP; 15.30 „Cyrk w studio" (Moskwa); 16.30 Międzynarodowy mitting lekkoatletyczny „Expressu Wieczornego" i KS „SKRA"; 17.30 „Bilet do telekina" — felieton film.; 17.50 Program estradowy; 18.20 Estrada Literacka: St. Swen-Czachorowski — „Harfy przez Wisłę" („Nowa poezja polska"); 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.20 „Muzyka lekka, łatwa i przyjemna"; 21.20 „Wspaniały rogacz" — film fab. wł.-franc.

Sobota 2.V.

9.40 „Zabawa na sto dwa" — film fab. ang.; 10.55 Dla szkół: (kl. V) Geografia — „Ruch obiegowy Ziemi"; 11.25 Przerwa; 11.55 Dla szkół: (kl. VII) Zoologia — „Ssaki"; 12.25 Przerwa; 14.25 TV Kurs Rolniczy: „Ochrona sadów"; 15.00 „Wychowanie fizyczne naszych dzieci"; 15.10 Program tygodnia; 15.30 Przerwa; 16.20 Program dnia; 16.25 „Oferty" — reklama; 16.40 Dziennik; 16.50 Sprawozdanie z międzynarodowego meczu piłki nożnej Węgry — Polska (Budapeszt); 18.45 „Berliński finał" („Drogi zwycięstwa"); 19.20 Dobranoc; 19.30 Monitor; 20.20 „Zabawa na sto dwa" — film fab. ang.; 21.35 Dziennik; 22.00 Recital Ewy Demarczyk; 23.05 „Portret z wyobraźni" — nowela film. franc.

НА ДАРОГАХ ВАЙНЫ

Сержант Ванда



У канцы адной з бочных вуліц Нараўкі, у драўляным доме застаю сержанта запасу **Ванду Юрэвіч.** Пані Ванда крыху заклапочана нечаканым госцем.

Пэўная насцярожанасць і афіцыйнасць пані Ванды была выклікана нармальнымі штодзённымі справамі. Як мне выясніла ў канцы нашай гутаркі, узяла мяне першапачаткова за «ужэндніка» з павета.

— Маю многа клопатаў, — гаварыла яна, — бо купілі мы драўляны дом, адрамантавалі за 50 тысяч пазыкі і нават ніякіх аблягчэнняў нельга дабіцца ў павеце. Думала, што нехта прыехаў з павета «бадаць» нашу справу.

Вайна кінула маладую дзяўчыну з-пад Вільна разам з сям'ёй далёка ў глыб Савецкага Саюза. Тут, як шмат іншых, упершыню пачула яна слова вайна. Тут яна даведалася, што на тэрыторыі Савецкага Саюза нараджаецца Войска Польскае.

— Добра памятаю, што некаторыя з нас атрымлівалі павесткі ў армію, — гаворыць В. Юрэвіч. — Мая малодшая сястра атрымала павестку, а мне не далі. Дык я падала заяўку да ваенных улад, каб мяне ўзялі як добраахвотніка, бо я хачу быць разам з сястрою. Паслухаліся, прынялі. А было гэта ў Сельцах над Акой. Я папала ў жаночы батальён імя Э. Плятэр. Свой ваенны шлях закончыла пад Берлінам у мясцовасці Вельтэн. Ах, што за радасць — канец вайны, гудкі сірэн, салюты, а сярод усяго гэтага тлумы палонных немцаў...

Кожны салдат мае тыя ці іншыя ўспаміны аб вайне. Мае іх і сержант Ванда Юрэвіч.

— Помню мой першы перыяд у войску. Зрабілі нам тры ночы заняткаў ваеннай вучобы. Нашае падраздзяленне «ўзялі» ў палон. Заняткі закончыліся, а пра мяне забылі. Іду мокрая і змерзшая і плачу. Сустракае мяне наш камандзір і пытае: «Чаго, дзіцятка, плачаш? Вашыя ўжо даўно кончылі заняткі і збіраюцца ў дарогу. Спяшай, а то застанешся». Цяжка цяпер нават уявіць, як я ўцешылася, што сустрэла камандзіра...

Жанчына, бадай, і ў салдацкім мундзіры застаецца жанчынай. Для мяне найгоршымі былі варты, асабліва ў лесе. Не раз стаіш з вінтоўкай каля арыштаваных і думаеш, што ж я, малая жанчына, зраблю тэтым здаровым мужчынам?

Аднак вайна пераменьвае і чуллівыя жаночыя душы. Жанчыны-салдаты становяцца толькі салдатамі, у якіх адзіная думка, што калі не пераможам, загінем. А перамагчы на вайне было немагчыма, не паносячы сваіх ахвяр, ахвяр пераможцаў.

— У Ківерцах немцы зрабілі на нас налёты. Адна з бамбардзіровак адбылася ў белы дзень. Загінула многа цывільных людзей і салдат. Вельмі многа параненых. Упершыню наслухалася, як людзі, пакалечаныя, але жывыя прасілі, каб іх дабіць. Калі немцы адстрэльвалі нас, і я была вельмі перапалохана, сябры пра мяне вельмі клапаціліся. Аднойчы, калі пасля варожага налёту я бегла, бледная, побач пачуўся голас: «Вандэчко, як добра, што ты жывая». Я азірнулася. Гэта быў мой найлепшы калега, якому адарвала руку і нагу...

За тое, што Ванда была «спрытнай» сувязной і добра выконвала давераныя абавязкі, атрымала капрала. У хуткім часе атрымала плутановага, але нават не паспела панашываць «бэлек», бо калі выканала заданне, ...«прыехаў сам генерал Чэканаў і сказаў, што назначае мяне сержантам».

А. Карпюк

◆ САМЫЯ ПАПУЛЯРНЫЯ ◆

Красавік — месяц святкавання 25-годдзя беластоцкага тэатра ім. Аляксандра Вянгеркі. Таксама на гэты ж месяц прыпадае Міжнародны дзень тэатра.

Беластоцкае таварыства культуры і рэдакцыя беластоцкага месячніка «Кантрасты» аб'явілі плебісцыт на найбольш папулярнага акцёра Беласточчыны за 1969 год.

У выніку галасавання самымі папулярнымі акцёрамі аказаліся:

Дзяржаўны тэатр ім. Ал. Вянгеркі (першыя дзесяць).

1. Генрык Длужынскі
2. Ванда Эльбінская
3. Барбара Камароўская
4. Барбара Бардская
5. Ежы Сецкі
6. Карына Васькевіч
7. Анджэй Кароляк
8. Станіслаў Сякерскі
9. Мечыслаў Банасік
10. Багуслаў Марлен

Дзяржаўны тэатр лялек «Сверщч» (першыя дзесяць).

1. Галена Ўлаткоўская
2. Кшыштаф Рау
3. Люцыян Тапалевіч
4. Марэк Катоўскі
5. Данута Вішаватая
6. Крыстына Матушэўская
7. Галіна Колпак
8. Лех Свіслацкі
9. Ян Чандэрна
10. Дэзідэрыуш Галецкі

(вл)

фота Цаф — Сянько



Ванда Эльбінская



Генрык Длужынскі



Галена Улаткоўская



Кшыштаф Рау — ён жа дырэктар тэатра лялек, ён жа рэжысіраваў новую праграму беларускай эстрады «Лявоніха», з якой яна цяпер выступае.



КАРЫСНАЯ КНІГА

«З клопатам пра песні народа»[1]) — так называецца новая кніжка Ніла Гілевіча, паэта і выкладчыка літаратуры ў Беларускім дзяржаўным універсітэце імя У. І. Леніна. У ёй аўтар знаёміць чытача з гісторыяй збірання і даследвання беларускай народнай песні. Зацікаўленне побытам беларускага селяніна, яго пагаворкамі, песнямі і казкамі з'явілася ў канцы XVIII стагоддзя. Яно было абумоўлена не толькі пранікненнем рамантычных ідэй, але і гістарычным лёсам народа. Шматвяковая залежнасць ад шляхецкай Польшчы прывяла да таго, што многія вучоныя этнографы і моваведы лічылі Беларусь польскай правінцыяй, а беларускую мову дыялектам польскай мовы. Далучэнне зямель да Расіі ў выніку падзелаў Польшчы звярнула ўвагу на тое, што па духу і па мове беларускі селянін бліжэй да рускага. Выкарыстоўваючы гэта, царскі ўрад імкнуўся даказаць, што Беларусь з'яўляецца часткай Расіі. З гэтай мэтай было ўтворана рад таварыстваў, якія займаліся апісаннем беларускіх зямель.

Збіранне беларускага фальклору прыхільнікамі рускай і польскай арыентацыі дало аднолькавыя вынікі. Сабраныя імі песні і апісанні звычаяў, гаварылі аб тым, што беларусы ўяўляюць сабой самабытную нацыю, што беларуская мова гэта не дыялект, а такая ж мова як руская ці польская.

Зацікаўленне творчасцю народа спрыяла абуджэнню нацыянальнай свядомасці самых беларусаў і фарміраванню беларускай інтэлігенцыі. У канцы XIX ст. збіраннем і вывучаннем беларускай песні займаліся ўжо і самі беларусы (Е. Раманаў, П. Шэйн, Е. Карскі).

Разглядаючы зборнікі беларускай народнай песні, якія выйшлі да Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, Гілевіч падкрэслівае заслугі, якія на гэтай ніве мелі польскія збіральнікі (З. Далэнга

Працяг на стар. 4

Канапелькі

Дарагая рэдакцыя «Ніва»! Пасылаю вам дзве песні «Канапелькі». Я не ведаю, як далёка гэты звычай быў распаўсюджаны, у ваколіцы Гарадка спявалі «канапелькі» на другую ноч Вялікадня. У вёсцы Валілы жывуць сябры, з якімі я сам хадзіў «валокаць». Адным спявалі «Wesoły dzień dziś nam nastał», другім «Христос воскрес», а дзе былі дзяўчаты — спявалі «канапелькі».

Язэп Грыцук

I

Цякла рэчка край мельнічка,
гэй, віно!
Цякла рэчка край мельнічка,
віно!
А другая край дуная,
гэй, віно!
А другая край дуная,
віно!
Там дзяўчына хусты мыла,
гэй, віно!
Там дзяўчына хусты мыла,
віно!
Хусты мыла, бель бяліла,
гэй, віно!
Хусты мыла, бель бяліла,
віно!
Залаты персценьураніла,
гэй, віно!
Залаты персцень ураніла,
віно!
Шчука — рыба ўхапіла,
гэй, віно!
Шчука — рыба ўхапіла,
віно!
Пашла рыба озярэчкам,
гэй, віно!
Пашла рыба озярэчкам,
віно!
А я млады беражэчкам,
гэй, віно!
А я млады беражэчкам,
віно!
Напаткала тры рыбаццы,
гэй, віно!
Напаткала тры рыбаццы,
віно!
Тры рыбаццы ўсе тры братцы,
гэй, віно!
Тры рыбаццы ўсе тры братцы,
віно!
Ой, мае ж вы рыбачанькі,
гэй, віно!
Ой, мае ж вы рыбачанькі,
віно!
Вы закіньце шоўкаў невад,
гэй, віно!
Вы закіньце шоўкаў невад,
віно!
Шчуку-рыбу вы спаймайце,
гэй, віно!
Шчуку-рыбу вы спаймайце,
віно!
Златы персцень ў ёй дастаньце,
гэй, віно!
Златы персцень ў ёй дастаньце,
віно!
А што, панна, за дар дасі?
гэй, віно!
А што, панна, за дар дасі?
віно!
Аднаму дам з руты венец,
гэй, віно!
Аднаму дам з руты венец,
віно!
А другому златы персцянь,
гэй, віно!
А другому златы персцянь,
віно!
А трэцяму сама млода,
гэй, віно!
А трэцяму сама млода,
віно!
Сама млода, як ягода,
гэй, віно!
Сама млода, як ягода,
віно!

II

Ішлі, беглі валакаднічкі,
гэй, віно!
Ішлі, беглі валакаднічкі,
віно!
Пыталіся нова двора,
гэй, віно!
Пыталіся нова двора,
віно!
А ў тым дварэ тын тыновы,
гэй, віно!
А ў тым дварэ тын тыновы,
віно!
Тын тыновы, сад вішнёвы,
гэй, віно!
Тын тыновы, сад вішнёвы,
віно!
Вароцячка букавыя,
гэй, віно!
Вароцячка букавыя,
віно!
А замочкі ўнутраныя,
гэй, віно!
А замочкі ўнутраныя,
віно!
А ключыкі залатыя,
гэй, віно!
А ключыкі залатыя,
віно!
А ключарка красна панна,
гэй, віно!
А ключарка красна панна,
віно!
Вароцячка адмыкала,
гэй, віно!
Вароцячка адмыкала,
віно!
Валакаднікаў ўпусціла,
гэй, віно!
Валакаднікаў ўпусціла,
віно!
Упускаючы прыказала,
гэй, віно!
Упускаючы прыказала,
віно!
Сціха, сціха валакаднічкі,
гэй, віно!
Сціха, сціха валакаднічкі,
віно!
Бо мой бацька надта ж грозны,
гэй, віно!
Бо мой бацька надта ж грозны,
віно!
Мяне младу прыгражае,
гэй, віно!
Мяне младу прыгражае,
віно!
Каб з хлопцамі не гуляла,
гэй, віно!
Каб з хлопцамі не гуляла,
віно!
Віна, піва не ўжывала,
гэй, віно!
Віна, піва не ўжывала,
віно!
Што ж нам, панна, за дар дасі?
гэй, віно!
Што ж нам, панна, за дар дасі?
віно!
Дваццаць яек на талеры,
гэй, віно!
Дваццаць яек на талеры,
віно!
Каўбасою акружоно,
гэй, віно!
Каўбасою акружоно,
віно!
Белым сэрам завяршоно,
гэй, віно!
Белым сэрам завяршоно,
віно!

І МЕСЦА Ў ПОЛЬШЧЫ

З нагоды тато, што Беластоцкая акруговая ўправа дзяржаўных лясоў у гаспадарчым годзе 1968/69 здабыла першае месца ў Польшчы і атрымала сцяг Старшыні Рады Міністраў ПНР ды Цэнтральнай Рады прафсаюзаў — адбылася гутарка аб нашых лясах, аб гаспадаранні імі.

Беласточчына штогод дае каля мільёна кубічных метраў драўніны. Большасць яе перарабляецца на месцы і толькі пятая доля ўсяго вывозіцца па-за ваяводства, перш за ўсё, у шлёнскія капальні (на падпоры ў шахтах). Здавалася б, у нас найбольш лясоў — аказваецца, гэта няпраўда. Найбольш лясоў на захадзе, у Зеленагурскім ваяводстве. Паверхня нашых лясоў складае ўсяго каля семі працэнтаў усіх польскіх лясоў. Шмат гаспадарскіх — малакарысных, пакірачаных, недагледжаных.

Беластоцкія леснікі надумалі эксперыментальна пакуль плантацыі бярозы ды ялiны, дрэў, якія хутка растуць. За трыццаць год патрэбы ў драўніне будуць удвая большымі, а лес вырасціць, відома, справа стагодовая.



Ці цяперашні размах вырубкі лесу мае рабаўніцкі характар? Не. Вырубка лесу наогул не большая ад яго прыросту. Упершыню ад трохсот гадоў паверхня лясоў у Польшчы не меншае. Прыбывае іх асабліва там, дзе слабыя землі. У такіх паветах, як Саколка, Беласток, Гайнаўка, Бельск, Сямяцічы, пасадкі маладняку адбыліся і адбываюцца на тысячах гектараў зямлі, непрыдатнай для сельскай гаспадаркі. Там значныя абшары пасля вырубак лесу сапраўды рабаўніцкіх, якія мелі месца ў перыяд да першай сусветнай вайны, або ў часы абедзвюх акупацый. За 25-годдзе народнай улады пасадкі адбыліся на тэрыторыі звыш ста шасцідзесяці тысяч гектараў. Пад пасадкі выкарыстана ўжо каля шасцідзесяці тысяч гектараў аблогаў і пустэч.

У лясной гаспадарцы наглядаецца пералом. Ператвараецца яна з гаспадаркі, якая толькі карыстаецца багаццямі прыроды, у гаспадарку, якая стварае багацці гэтыя. Апрача вялікіх пасадак, уводзіцца ўгнойванне лесу мінеральнымі ўгнаеннямі. Вынікі нечакана радасныя: хутчэй вырастае буйны і добры лес. Угнойванне праведзена ўжо на першых трох тысячах лясных гектараў.

Пабольшанню нашых зялёных скарбаў спрыяе ахова іх. Аднак жа ўжыванне хімічных сродкаў супроць шкоднікаў лесу прыносіць часта больш шкоды, чым карысці. Таму была звернута ўвага на выпрацоўванне навуковых спосабаў умацнення ўстойлівасці самога лесу супроць дзейнасці шкоднікаў яго. Дзякуючы гэтакаму падыходу да справу аховы, няма небяспекі парушэння біялагічнай раўнавагі ў прыродзе. Усякія хімікаты нішчаць не толькі шкоднікаў, але і патрэбныя лесу расліны, а перш за ўсё жывёльны свет з насякомымі і вужакамі ўключна. У нас, на Беласточчыне, канцэнтруюцца навуковыя доследы, і гэты факт стварае дадатковыя магчымасці болей хуткага прымянення іх на практыцы.

Суровая зіма паказала, наколькі важная ў лясной гаспадарцы, у гаспадаранні лесам, барацьба супроць бракан'ерства. Бракан'еры часта затойваліся паблізу кармушак з сенам, буракамі, бульбаю, каб страляць у найлепшыя штукі, пужаючы рэшту і адганяючы, такім чынам, у глыб лясоў на галодную смерць. Асабліва пашыранае бракан'ерства ў Белавежскай пушчы, дзе дзейнічала арганізаваная шайка, нядаўна выкрытая органамі міліцыі. Здаралася, што аленю жыўцом зрывалі прыгожыя рогі. Прыблізныя страты сярод лясного звяр'я за мінулую зіму наступныя: сарны ў некаторых надлясніцтвах выгінулі зусім, прапажа зайцоў дасягае палавіны, курапатак — да 80 працэнтаў, аленяў — трэцяя частка. Упершыню ад доўгіх год паявіліся ваўкі — у глушы Аўгустоўскай пушчы. Мала, усяго некалькі.

Беластоцкая акруговая ўправа дзяржаўных лясоў з'яўляецца клапатлівым гаспадаром. Дасягнула яна найлепшых вынікаў у такіх галінах лясной гаспадаркі, як вырошчванне лесу, ахова яго, будаўніцтва дарог, меліярацыя здзічэлых урочышчаў, рацыянальнае карыстанне зялёным скарбам, бяспека працы лесарубаў. За апошняе дзесяцігоддзе Беласточчына трэці раз высоўваецца на першае месца ў Польшчы.

Вось некаторыя, заслужаныя для нашай лясной гаспадаркі людзі: інж. Эдвард Глінка, кіраўнік найлепшага на Беласточчыне надлясніцтва Нурэц; брыгада пільшчыкаў з белавежскага Броўска — Іван Марчук, Сяргей Семаковіч, Аляксандр Марчук; гадавальнікі з нурэцкіх лясоў — Станіслаў Сурмач, Галена Аляксеюк, Сцепаніда Яцюк, Галіна Сурмач; найлепшы індывідуальны пілоўшчык — Барыс Казлоўскі з надлясніцтва Займа; карпінакапальнік Міхал Жукоўскі з кныішынскіх лясоў.

(С. Я.)

ДА АДКРЫЦЦЯ ГІСТАРЫЧНАГА МУЗЕЯ Ў КРЫНКАХ

Як вынікае з дакумента № 1777 бібліятэкі князёў Чартарыйскіх у Кракаве, Крынкі былі пераўтвораны ў горад у пачатку XVI стагоддзя. Заснаваны ў 1522 годзе касцёл з'яўляўся плацоўкаю парафіяльнага касцёла ў Адэльску і толькі ў 1601 годзе набыў самастойнасць. Звязана гэта было з малою колькасцю асоб каталіцкага веравызнання, шляхты. Крынкі былі каралеўскаю ўласнасцю, а ваколіцу каралева Бона каланізавала, відаць, з думкай павелічэння каралеўскіх, а не шляхецкіх даходаў. У 1540 годзе кароль Зыгмант І устанавіў Крынкам два таргова дні: чацвер і суботу.

Першае крынкаўскае прозвішча, гэта Мацей Дарашкевіч, гарадскі суддзя ў 1608 годзе. А рэчка Нетупа называлася тады Лідзянкаю — назва літоўскага паходжання.

У 1650 годзе кароль Ян Казімір звольніў Крынкі ад абавязку ўтрымоўвання пераходзячых войскаў. Увосень 1659 года занялі Крынкі войскі цара Аляксея Міхайлавіча, якімі камандаваў князь Хаванскі. Цар аб'явіў сябе вялікім князем літоўскім і меў прэтэнзіі на польскі трон. Час дынастычных войнаў.

У касцельным архіве існуе метрыка ад 9 снежня 1664 г., паводле якой вынікае, што ў гэты дзень была ахрышчана дзяўчынка, Ганна Касацкая з Вострава. Пазней сустракаюцца ў метрыках парафіяльных іншыя, вядомыя па сёння, прозвішчы — Бельскі, Бах, Юрчэня, Каханоўскі, Міклош, Пратасевіч, Вансовіч. У 1665 годзе існавала ў Крынках школа. Бровары знаходзіліся над рэчкаю Крынкаю, ад якіх засталася цяперашняя вуліца Браварная.

У 1749 годзе каралеўскім пісарам Крынак быў Пятро Глінскі з роду князёў Глінскіх, добра вядомых беларускай гісторыі. 25 снежня 1753 года адбыўся шлюб каралеўскага войта Крынак Станіслава Пачабута, які ажаніўся з Людвікаю Урэнскаю з Ярылаўкі. Сам ён з'яўляўся шляхціцам літоўскага герба Пагоня.

У 1759 годзе святар крынкаўскай царквы Іван Кадзевіч ахрысціў сына Міхаіла Сарокі, які потым стаў войтам Крынак. Сарока меў двор у Астраўку, служыў ротмістрам каралеўскіх войскаў, а войтам стаў, відаць, на старасць, бо ў 1771 годзе — або і раней.

Існуе цікавы дакумент біскупа Ігнаца з князёў Масальскіх, які 17 снежня 1762 года наведаў Крынкаўскі касцёл. Біскуп звяртае ўвагу на патрэбу адкрыцця школы, відаць, даўно ліквідаванай.

Першую вестку пра лютаран у Крынках знаходзім пад датай 1775 года, калі памёр лютаранін Міхал Нэйман, немецкага або галандскага паходжання. Відаць, былі лютаранамі і іншыя вядомыя па сёння прозвішчы, як Пуль.

Амаль ад паловы XVIII ст. стацыянавалі ў Крынках і ваколіцы войскі Вялікага княства Літоўскага, між іншым у вёсцы Піражкі. Афіцэры і салдаты жаніліся з мясцовымі паненкамі і, здаецца, заставаліся тут жыць.

У 1775 годзе Крынкі пацярпелі ад двух пажараў, не лічачы ранейшых грабяжоў шведскіх войскаў. Таму кароль Станіслаў Аўгуст Панятоўскі звольніў Крынкі ў тым годзе ад усялякіх падаткаў на цэлых дзесяць гадоў, каб маглі падняцца яны з папялішчаў. У той час прыблізна пачалася перабудова Крынак гродзенскім старастам Тызенгаўсам, падскарбіем Вялікага княства Літоўскага. Гэта Тызенгаўс прыдаў Крынкам цяперашнюю форму — раней было тут Старое і Новае Места. Наступны пажар выбухнуў у нядзелю 29 жніўня 1784 года. Падпал зрабіў нейкі невядомы чалавек... У наступным, 1785 годзе, вялікая бура нанесла шмат шкоды.

У гэты век цемнаты і забабонаў была яшчэ адна спроба арганізаваць школу ў Крынках. Мясцовы ксёндз наняў «дырэктара» — так называлі тады вандроўных настаўнікаў — але пасля чатырох год навучання дзяцей адправіў дырэктара ў 1777 годзе — «з прычыны беднасці парафіі». У 1782 годзе ў мясцовай хроніцы запісана: «Убогіх без ліку, асабліва ўвесну». Фельчар адзін. Татараў у ваколіцы 120 асоб, жыдоў — 700 асоб, таксама і ў вёсках. Нічога не ўпамінаецца пра рамяство; урочышча Сарачыншчына аблогамі ляжыць.

Пасля ўпаду Рэчыпаспалітай, у красавіку 1796 года вызначана пруская граніца, за якою знайшліся: Шаціпы, Ліпаў Мост, Піражкі, Юраўляны, Русакі, Лішчаная, Гураны, Клышаўка, Грыбоўшчына, Сасновік, Радунін, Астровак, Пляцы. У Крынках стацыянавалі казакі. У 1804 годзе Крынкі атрымалі на ўласнасць рускія вяльможы Сакалоў і Дынаў. Аж да палавіны XIX стагоддзя ўтрымаўся, традыцыйны потым, падзел на «Крынкі Сакалова» і «Крынкі Дынава». Гэта быў час найбольшага ўпаду мястэчка.

Сакрат Яновіч

(Працяг са стар. 3)



— Хадакоўскі, Я. Чачот, М. Федароўскі і іншыя):

У Савецкай Беларусі збіранне фальклору было даручана дзяржаўным установам. Пачаткова гэтай справай займаўся Інстытут беларускай культуры, на аснове якога ў 1929 годзе была створана Акадэмія навук БССР. У сучасны момант запісваннем беларускіх народных песень займаецца Інстытут мастацтвазнаўства фальклору і этнаграфіі АН БССР, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, педінстытуты і дамы культуры.

Народнымі мелодыямі зацікавіліся вядомыя беларускія кампазітары (Р. Шырма, Г. Цітовіч, Аладаў, Пукст і інш.). Яны сабралі і прафесіянальна апрацавалі многа песень.

У БССР народная песня запісваецца не толькі як дакумент народнай культуры, але і з мэтай распаўсюджвання ў шырокіх кругах насельніцтва праз гурткі народнай самадзейнасці, прафесіянальныя хоры і радыёперадачы.

Кніжка Н. Гілевіча з'яўляецца багатым бібліятэчным даведнікам па беларускай народнай паэзіі. Яна напісана з вялікім знаўствам і сапраўдным клопатам пра лёс песні. З ёй павінны пазнаёміцца ўсе, каго цікавіць пытанні беларускай нацыянальнай культуры.

М. Чурак

[1] Н. С. Гілевіч. «З клопатам пра песні народа», Мінск 1970, стар. 169.

Пачатак на стар. 1

ЭТНАГРАФІЧНЫ МУЗЕЙ — СУПОЛЬНАЯ СПРАВА.

ажыццяўлення такой цудоўнай мэты.

Новы музей меў бы не толькі выхаваўчае значэнне. Наш раён дзякуючы яму стаў бы больш атракцыйным для турыстаў, якіх у нас, на Беласточчыне, усё больш — з усёй краіны і з заграніцы. Турыст не толькі б мог захапляцца прыгажосцю Белавежскай пушчы, але меў бы таксама магчымасць пазнаёміцца з гісторыяй гэтай зямлі і яе багатай культурай.

Просім пераказваць фінансавыя сродкі на калектыўныя лісты, альбо на конта грамадскага камітэта пабудовы музея: Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr 6-10, Rachunek Nr 103-83 — 171-236 NBP, Pełnomocnik Oddziału w Hajnówce.

ЛЮДЗІ НАШЫХ ЧАСОЎ

КНІЖКА Ў БЕЛЬСКУ ПРАДАЕЦЦА

Былі ў Бельску ўжо абедзве цяперашнія кнігарні, а стары будынак старой кнігарні ўсё стаяў яшчэ, сумны і непрытульны.

Ветэран бельскага кнігарства Анатоль Пасьнюк расказвае: «Рукі ў нас млелі ад холаду, а слабая печка не давала цяпла. Пакідалі мы на хвіліну прылавак і ў глыбі магазіна калолі самі дровы. Але было гэта ўжо даўно, даўно!..»

Потым перайшлі і кніжкі, і людзі ў новыя кнігарні. Стала іх у Бельску дзве. Абедзве ўздоўж той жа самай вуліцы Міцкевіча — галоўнай артэрыі горада Бельска. Адна кнігарня прадае паперу, музычныя прылады і імпартаваныя кніжкі — кіраўніком тут спамянуты ўжо Анатоль Пасьнюк. Другая кнігарня з польскімі выданнямі — кіраўніком тут Лідзія Пасьнюк.

А што датычыць старога будынка кнігарні, то на 25-цігоддзе ўрачыста развалілі яго. Ужо абсалютна не пасаваў да новага цэнтра новага Бельска, да новых дамоў і зялёных траўнікоў навокал.

Анатоль Пасьнюк — старэйшы кнігар. Гэта такі ганаровы тытул для заслужаных і шматгадовых працаўнікоў кнігарства. «Не люблю змяняць працы, а пры тым верны застаюся кніжцы. Колькі назіранняў можна зрабіць у маёй працы! Як змянілася і вырасла бельская вёска! Колькі новых, неспатыканых зацікаўленняў нарадзілася ў тутэйшых людзей. Прыходзіць вось да цябе чалавек, бадай, з Відава. Хоча нешта пра пячаркі. Расказвае табе сваю гісторыю — збудаваў ён новы дом, вялікі, палова яго стаіць пустой. Чаму б у ім не мець залажыць гадоўлю пячарак?


Анатоль Пасьнюк — ветэран кнігарства ў сваёй кнігарні.

Другі зноў хоча нешта пра інспекты. І так ідуць справы. Трэба мець кніжкі на розныя тэмы і трэба іх самому ведаць, каб гаспадарскае «нешта» заспакоіць. Скажу вам, што ў мяне якраз на такіх чыста гаспадарча-спецыялістычных кніжках узраслі абароты. Усё больш людзі вучацца і чытаюць. Але пра кніжку трэба гаварыць. З усімі тымі, што ў кнігарню заходзяць. Добрая кніжка пойдзе хутка. Вялікае зацікаўленне, напрыклад, выклікала на Бельшчыне «Земя дэптана» Марыі Шулецкай. Амаль увесь наш ліміт гэтай кніжкі забрала вёска. Нашы чытачы маюць часта ўласныя, не малыя ўжо бібліятэчкі па 1000 і больш тамоў. Быў тут нават нядаўна такі адзін з Курашава. Ён у нас купляў кожны раз па 20—30 экземпляраў кніжак. Знаю такіх і з Відава, і з самога Бельска».

— Як рэкламуеце кніжку?

— Па-рознаму, але кніжка, якую я сам прачытаю, ідзе мігам.

— А што больш самі чытаць?

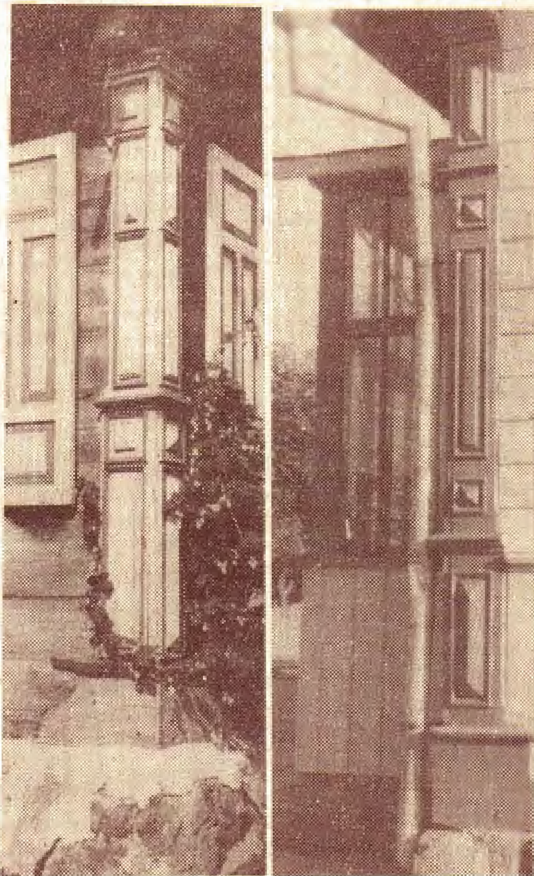
— Мастацкую літаратуру. Чытаю ўсе ваенныя кніжкі, усе рускія. На Бельшчыне любяць савецкую кніжку. І савецкіх кніжак у нас прадаецца вельмі многа. Яны танныя і ў малой ступені ўплываюць на нашы абароты, але мы на гэта не зважаем, бо савецкая кніжка не залежваецца ў нашых кнігарнях.

Тут даведваемся, што Анатоль Пасьнюк быў афіцэрам Савецкай Арміі пад-


Лідзія Пасьнюк абслугоўвае кліента ў сваёй кнігарні.

ЗНЕШНЯЕ ЎПРЫГОЖВАННЕ ХАТ ПАЎДНЁВАГА ЎСХОДУ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

ВУГАЛ (2)



Вугал хаты Сцяпана Бандарука з Краснай Вёскі Бельскага павета (1925).

Вугал пошты ў Нараўцы, пабудаванай у 1926 г. мясцовым майстрам.



Вугал хаты Мікалая Міхалюка з Рыбалаў Бельскага павета (1928).

Багацця ўкладкі ўзораў, арнаментаў, кампазіцыі вугла перадаць немагчыма. Не сустрэнеш ніводнага паўтарэння, нават у разьбе аднаго і таго ж цеслі. Некаторыя з цесляў паслугоўваюцца, праўда, загадзя падрыхтаванымі ўзорамі (модламі) для выканання паасобных больш складаных элементаў кампазіцыі вугла, але злучаюць іх кожны раз па-іншаму.

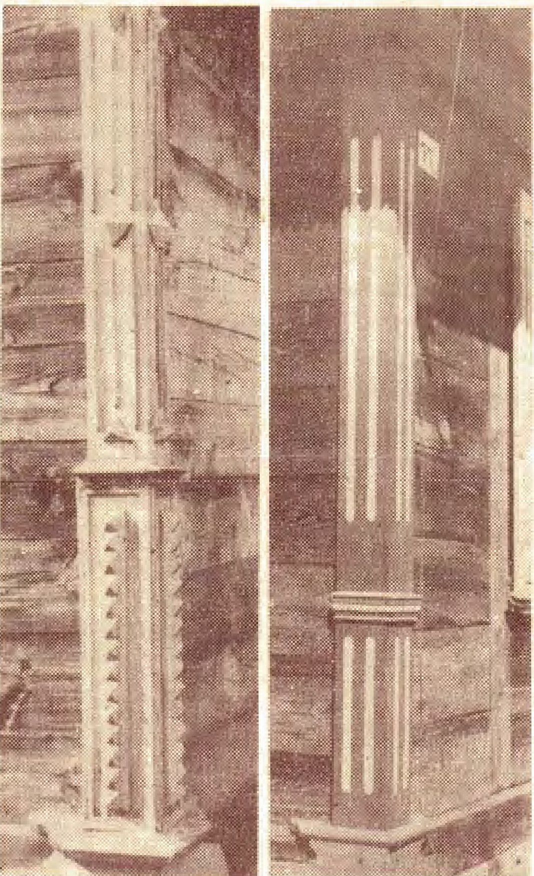
Часта шалёўка дзеліцца рамкамі на тры, чатыры і больш сегментаў, а затым кожны з іх упрыгожваецца іншай фігурай. Амаль заўсёды захоўваецца сіметрыя і нейкі стыль. Напрыклад, укладка стажкоў рознай даўжыні выпаўніла ўсе пяць сегментаў шалёўкі вугла хаты Сцяпана Бандарчука з Краснай Вёскі Бельскага павета (глядзі фотаздымак). Аналагічная з'ява выступае ў мастацкім упрыгожанні вуглоў Івана Ірыдухі з вёскі Астрове Дуброўскага пав. (1964 г.) з той розніцай, што тут выступаюць толькі ромбікі, а ў Язэпа Федарчука з вёскі Снежкі (1968 г.) — кроквачкі і ромбікі. Прыкладам іншоў прыгожага спалучэння розных геаметрычных фігур могуць служыць вуглы хаты Аляксея Міхалюка з вёскі Канюкі Бельскага пав. (1928 г.)

Выключна геаметрычныя фігуры выступаюць на каля 30% вуглоў мясцовых хат. Больш распаўсюджаныя іх тыпы прадстаўляюць прыведзеныя фотаздымкі вуглоў хат Б. Сідорскага, пошты ў Нараўцы і хаты І. Міхальчука.

Амаль палову ўпрыгожанняў шалёвак вуглоў складаюць спалучэнні геаметрычных фігур з рознымі кампазіцыямі. Пры гэтым розныя ромбікі, стажкі і г.д. памяшчаюцца ў ніжняй частцы шалёўкі над дажджавіком. Пацвярджэнне гэтага знойдзем у чатырох чарговых здымках па-мастацку выкананых вуглоў (М. Галубоўскага, А. Жукоўскага, М. Міхалюка і П. Астапчука).

Урэшце даволі вялікая колькасць вуглоў упрыгожана сіметрычна размешчанымі кампазіцыямі са звёздачак, зубчыкаў, завітушак. Усе яны выкананы дасканала, па-майстэрску, не хочацца верыць, быццам ужывалася да гэтага толькі пілачка і свярдзёлак.

Ул. Юзвюк
фота аўтара



Вугал хаты Барыса Сідорскага з Снежак Бельскага павета (1948).

Вугал хаты І. Міхальчука з Паўлаў Бельскага павета (1964).



Вугал хаты Міхася Галубоўскага з Паўлаў Бельскага павета (1936).

Вугал хаты Аляксандра Жукоўскага з Пілікаў Бельскага павета (1930).

Вугал хаты Паўла Астапчука з Рыбалаў Бельскага павета (1930).

МОЖНА ЯШЧЭ КУПІЦЬ ВЫДАННІ ГП БГКТ

Зацікаўленых беларускімі выданнямі ў Польшчы інфармуем, што на складзе ГП БГКТ ёсць яшчэ шмат кніжак, выданых нашым таварыствам, якія можна набыць за паштовым залічэннем, або асабіста. Падаем спісак гэтых кніжак з іх цаной (чытачы з БССР, якія хацелі б атрымаць гэтыя выданні, павінны звярнуцца ў ГП БГКТ, дасылаючы адначасова новыя беларускія кніжкі на адпаведную суму: пералічваць злотыя на рублі, як 10:1 (у дзесяць раз менш).

1. «Беларускі каляндар», 1961 г. 12 зл.
2. «Беларускі каляндар» 1962 г. 6 зл.
3. «Беларускі каляндар» 1963 г. 6 зл.
4. «Беларускі каляндар» 1964 г. 6 зл.
5. «Беларускі каляндар» 1965 г. 6 зл.
6. «Беларускі каляндар» 1966 г. 7 зл.
7. «Беларускі каляндар» 1967 г. 7 зл.
8. «Беларускі каляндар» 1968 г. 7 зл.
9. «Беларускі каляндар» 1969 г. 10 зл.
10. «Беларускі каляндар» 1970 г. 10 зл.
11. «Зборнік сцэнічных твораў» (1957) 3 зл.
12. «Рунь» (паэтычны альманах) 5 зл.
13. С. Вагурка «Дзядзька Лявонь» (гумарэскі) 10 зл.
14. «Белавежа» № 1 (літаратурны альманах) 10 зл.
15. «Мой родны кут» (альманах) 6 зл.
16. «Навуковы зборнік» 10 зл.
17. А. Барскі «Жнівень слоў» 8 зл.
18. В. Швед «Жыццёвыя сцежкі» 6 зл.
19. С. Яновіч «Загоны» 10 зл.
20. Я. Чыквін «Іду» 8 зл.
21. Я. Чыквін «Святая студня» 6 зл.
22. М. Забэйда «Беларускія народныя песні» (доўгаграючая пласцінка) 50 зл.

Адрас ГП БГКТ: ZG BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11.

СЦЯГ ВАЕННЫМ ІНВАЛІДАМ

9 мая г.г. будзем урачыста адзначаць 25-ю гадавіну перамогі над нямецкім фашызмам.

Стваральнікамі гэтай перамогі сталіся нашыя бацькі, маткі, браты і сёстры, якія ў кашмарныя ночы акупацыі хапілі за зброю, каб ваяваць з захопнікам за свабодны супольны дом — Народную Польшчу.

У барацьбе з зверскімі фашыстамі людзі складалі свой найбольшы скарб — сваю кроў, а вельмі часта і жыццё. Многія з іх у барацьбе з ворагам засталіся жывымі, але назаўсёды засталіся калекамі ў выніку нанесеных ім ран. Людзі гэтыя — гэта ваенныя інваліды. У Народнай Польшчы згуртоўваюцца яны ў Саюзе інвалідаў ПНР.

Каб даць доказ удзячнасці тым, якія не шкадавалі сваіх сіл у барацьбе за свабоду, за нацыянальны і грамадскі быт, былым салдатам, а сёння членам Саюза ваенных інвалідаў ПНР у **Гайнаўскім павеце**, грамадскасць гэтага ж павета пастанавіла ахвяраваць ім сцяг.

Грамадскасць Гайнаўшчыны з вялікім адабрэннем прыняла зварот камітэта ахвяравання сцягу. Многія прадпрыемствы і ўстановы, маладзёжныя арганізацыі, а таксама і індывідуальныя ахвярадаўцы ўплацілі і далей уплочваюць грашовыя складчыны.

Сцяг для гайнаўскага аддзела Саюза ваенных інвалідаў ПНР, які станецца сімвалам захавання ў памяці тых, хто панёс найбольшыя ахвяры, будзе ўручаны ў час святкавання Дня перамогі на гайнаўскай зямлі. **(ак)**

час вайны. На фронце пазнаёміўся з сінявокім фельчарам, які называўся Лідай і якога потым, ужо як жонку сваю, прывёз на родную Бельшчыну. Пані Ліда Пасынюк успамінае сваю сустрэчу з Польшчай: «Нічога не разумела, усё мне злівалася ў адно».

Сінявокая стройная Ліда Пасынюк цяпер кіраўніком у кнігарні, якая змяшчаецца на высокім партэры, у спулдзельчым будынку. Наверсе кватэры бяльчан. Месца кнігарня мае прыгожае, сонечнае. Чыста тут і свабодна.

Ліда Пасынюк следам мужа, уросшы ў новую сваю айчыну, пайшла да працы з кніжкай. І так ужо 12 год. Яе новая кнігарня — гонар усяго горада і яго ўлад. Усе стараліся за гэтую кнігарню, і цяпер сам старшыня Прэзідыума павятовай рады нарадовай у Бельску — пастаянны тут госць і не выходзіць з пустымі рукамі. Гэта сучасная кнігарня і ў сэнсе продажы. Вядзе поўную бібліяграфію кніжак, знаходзіцца ў пастаянным кантакце з іншымі кнігарнямі і выдавецтвамі. «Калі ў нас няма кніжкі, нам трэба ведаць, дзе яе можна атрымаць» — кажа пані Ліда.

Звоніць тэлефон. Хтосьці хоча Міцкевіча. Вельмі ветлівы адказ «У нас ужо няма, але пастараемся дастаць для вас. Скажыце свой адрас, пазвонім або напішам».

Так прадаецца цяпер кніжка — найцаннейшы людскі скарб. Прыемна гаварыць пра прыемнае, але калі трэба... трэба і крытычна. Пані Ліда заўважае, што выдавецкія каталогі аднолькава хваляць кожную кніжку і то так, што ўжо і лепшай не можа быць. Цяжка па такім каталогу выбіраць новую кнігу для ўласнай бібліятэкі.

Гаворачы пра кніжкі на Бельшчыне, не можна прамінуць таксама справы беларускіх кніжак. З імі і тут клопатаў не бракуе. Кіраўнік Анатоль Пасынюк з сваёй невычэрпнай энергіяй і ініцыятывай пабываў у савецкім пасольстве і размаўляў пра беларускую кніжку. На жаль, справа не вырашана. Калі і атрымлівае кніжкі, то толькі як называе «ізлішкі». Сярод беларускай літаратуры замнога паэзіі, а замала цікавай кніжнай прозы. «Усе мы тут калісь пыталі адзін другога, чаму людзі не купляюць беларускіх кніжак. Асабліва Аддзел асветы ставіў такое пытанне адносна беларускіх школ. Але па-сутнасці невядома было, што гэтай літаратурай для школ з'яўляецца. Мы прыселі і разам зрабілі спісак такой літаратуры. Гэта добра. Я спісак маю. Але я гэты спісак магу рэалізаваць у вельмі малым працэнце. Хоць як хацелася б, не выходзіць...»

Ад'язджаем, пакідаем заліты сонцам стары Бельск. Слаўная кнігарская сям'я Пасынюкоў запрашае яшчэ прыехаць, бо ёсць пра што пагаварыць.

Вера Леўчук
фота Цаф — Сянько і архіў

КЛАСАКАБІНЕТЫ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

Заклік ваяводскай канферэнцыі кіраўнікоў школ у справе арганізавання кабінетаў, класакабінетаў і куточкаў беларускай мовы дае першыя вынікі. Знайшло гэта свой водгук у тэматыцы метадычнай канферэнцыі настаўнікаў беларускай мовы ў Гайнаўскім павеце.

Канферэнцыя, якая адбылася ў пачатку красавіка ў Дубінах, дыскутавала над справай, як арганізаваць класакабінет беларускай мовы. Кіраўнік секцыі беларускай мовы Вольга Гарастовіч пазнаёміла настаўнікаў з формамі арганізацыі класакабінетаў у розных памяшкальных умовах. Найбольш наглядным было тое, што канферэнцыя адбывалася ў памяшканні, якое з'яўляецца класакабінетам беларускай мовы.

Што павінна знаходзіцца ў такім класакамбінаце? У Дубінах, напрыклад, ёсць арфаграфічныя табліцы да вывучэння беларускай мовы, выстаўка беларускай літаратуры і гістарычна-літаратурных нарысаў, куточак, дзе вывешваецца актуальны нумар «Нівы», шафа з выстаўкай беларускага арнаменту і знаходак з ваколіцы, малая падручная бібліятэчка настаўніка беларускай мовы, партрэты беларускіх пісьменнікаў, газеткі і фотагазеткі на беларускай мове аб жыцці школы, краіны і БССР.

Як паінфармавала прысутных В. Гарастовіч, гэта толькі пачатак. Паводле яе прапаноў кожны класакабінет павінен мець пяць тэматычных частак: навуковую, гістарычна-літаратурную апрацоўкі, матэрыялы слоўнікавага характару, метадычную частку, вучнёўскія матэрыялы і матэрыялы арганізацыйнага характару.

Зразумела, не для кожнай з вышэй паказаных частак класакабінета можна знайсці ў нас патрэбныя матэрыялы, але не перашкаджае гэта рабіць тое, што можна самім зрабіць.

В. Гарастовіч паінфармавала нам, што настаўнікі з Трасцянкі і з Навасадаў прыняліся сур'ёзна за арганізацыю класакабінетаў ці куточкаў беларускай мовы. Многія настаўнікі самі выконваюць навуковыя дапаможнікі да вывучэння гэтага прадмета, выкарыстоўваючы вопыт іншых настаўнікаў. (ак)

КУТОК ГАСПАДЫНІ
ШТО РАБІЦЬ, КАБ ДОБРА ЗВАРЫЦЬ

Ранняю вясною, калі мала яшчэ зеляніны, цяжкавата ўразмаіціць нашае меню. Выкарыстоўваючы аднак тую гародніну, што агароднікі прызапасілі на зіму, можна таксама зрабіць смачныя і спажыўныя патравы.

У мінулым нумары мы абяцалі, напрыклад, напісаць, як можна зрабіць самастойныя

СМАЧНЫЯ ПАТРАВЫ З СЕЛЕРАЎ

з якіх у сучасны момант робяць не толькі салаты, але і розныя іншыя прысмакі.

Суп-пюрэ з селераў. 1 вялікі селер вышараваць, абабраць і сцерці на бурачанай тарцы. Тушыць яго на патэльні разам з нашаткаванай цыбулінай, лыжачкай масла і шклянкай булёну. Калі селер будзе мяккі, працерці праз сітка. Дадаць засмажку з мукі, масла і булёну. Атрыманую масу спалучыць з булёнам, паварыць яшчэ мінут 10, заправіць соллю, перцам і сырымі жаўткамі. Падаваць з грэнкамі з пшанічнай булкі. Можна пасыпаць суп зялянінай.

Тушаныя селеры. 2 абабраныя селеры варым у вадзе, дадаючы крышачку воцату. Звараныя селеры рэжам на не надта тонкія скрылёчкі. 10 дэкаў (100 г) пячарак (шампіньёнаў), 1 цыбуліну і зялёную пятрушку нарэзваем дробна і тушым у тлушчы. Утушыўшы, дадаем селеры, даліваем некалькі лыжак вывару з селераў, солім і тушым пад крышкай яшчэ мінут 5. Гэтую патраву можна есці з бульбай, макаронам, альбо з смажаным мясам.

Аладкі бульбяна-селеравыя. Паўтара кілаграма абабранай бульбы, 1 вялікі селер і 1 вялікую цыбуліну сціраем на бульбяной тарцы. Дадаем 4 лыжкі мукі, 2 сырыя яечкі, соль і перац па смаку. Цеста на аладкі павінна быць даволі густое, таму можна нават дадаць больш мукі. Усё добра размяшаць. Смажыць аладкі ў гарачым тлушчы. Падаваць з вострым салатам.

Фаршыраваныя селеры. 2 вялікія селеры абабраць, разрэзаць напалову, улажыць у каструльку з пасоленай вадой і варыць 20 мінут. Выняць іх з вывару, абсушыць і выразаць сярэдзіну, каб з селераў атрымаліся місачкі. Фарш робім з 0,25 кг змеленага мяса, або змеленай каўбасы, плюс 1 намочанай булачкі, зялёнай пятрушкі, солі і перцу. Напаўняем фаршам селеравыя місачкі. У каструлі, а яшчэ лепш у брытфане, разаграваем паўшклянкі алівы, дадаем 2 нашаткаваныя цыбуліны і крыху тушым яе, а пасля ўкладаем на ёй фаршыраваныя селеры, дадаем 2 лыжкі памідорнай пасты, паўшклянкі белага сухога віна і паўшклянкі вады. Свабоднае месца ў каструлі запаўняем выразанай сярэдзінай селераў, прыкрываем і тушым на слабым агні каля гадзіны. Да такіх селераў вельмі раю падаць вараны рыс.

Гаспадыня



НАСТАЎНІКІ Ў НЕБЯСПЕЦЫ

У Злучаных Штатах Паўночнай Амерыкі шырацца забастоўкі настаўнікаў. Адна з галоўных прычын гэтых забастовак — нарастанне хуліганства ды бандытызму ў школах. Жыццё настаўніка знаходзіцца пад непасрэднай пагрозай забойства. Дэмаралізацыя моладзі перавышае ўсе дагэтуль вядомыя з'явы ў гісторыі Амерыкі.

Амерыканскія сярэднія, а нават пачатковыя школы ў многіх гарадах сталі месцам масавага гандлю наркотыкамі, гнёздамі наркаманаў. У рапарце федэратыўнага школьнага камісара ЗША гаворыцца аб тым, што «цяжкія наркотыкі паявіліся ў большасці сярэдніх школ у цэнтральных гарадах Амерыкі».

Асабліва папулярны наркотык гераін.

Той жа камісар піша:

«Людзі наогул не хочуць у тое верыць. Але возьмем для прыкладу Н'ютон... спакойнае і заможнае мястэчка. Тут у сярэдняй школе дзяўчынкі і хлопцы рэгулярна прымаюць гераін у туалетах, і ніхто аб гэтым не ведае ў школе».

У самым Нью-Йорку ў мінулым годзе, паміж месяцамі чэрвенем і кастрычнікам, 224 маладых людзей памерла ад празмернага прыймання наркотыкаў — дваццаці з іх не было шаснаццаці год, аднаму — толькі дванаццаць год. У Н'ю-Йорку штодзень памірае ад наркотыкаў у сярэднім адзін малады чалавек.

Але не толькі наркотыкі навіслі чорнай хмарай над амерыканскім школьніцтвам. Шырыцца бандытызм, пабоі настаўнікаў, гвалты. У Сан-Францыска ў школах дзяжураць спецыяльна адкамандзіраваныя агенты службы бяспекі. Вучні маюць зброю, арганізоўваюць замахі на настаўнікаў. У некаторых школах урокі адбываюцца толькі ў прысутнасці паліцыянта. Паліцэйскія патрулі рэгулярна шпацыруюць па калідорах школ.

У Амерыцы зброю можа мець кожны, яе прадаюць як тавар — як цукеркі, як хлеб. На экранах амерыканскіх кінотэатраў няспынны паток фільмаў, у якіх усхваляецца бандыцкі стыль жыцця, бескарыснасць злачынстваў і т.п. Вайна ў В'етнаме, якую немагчыма апраўдаць ніякімі маральнымі рацыямі, ні палітычнымі нават рацыямі, спрыяе пашырэнню дэмаралізацыі асабліва сярод падатлівай на яе моладзі.

Амерыканскія кіруючыя колы сур'ёзна занепакоены сітуацыяй сярод моладзі ў сярэдніх школах. Ліхаманкава шукаюць прычын ўсяго гэтага. Тым часам, як слушна заўважыў каментатар друку, ...«тое, што амерыканская школа перажывае сёння такія вялікія цяжкасці, датычыць не столькі ўнутрышкольных спраў, колькі знешніх спраў, спраў больш агульнага значэння. Асноўная прычына таго, што перашкаджае сёння ў працэсе навучання, знаходзіцца ў грамадскіх праблемах Амерыкі».

Настаўнікі прабуюць вырашыць тое, што павінна вырашаць цэлая Амерыка, яе кіраўніцтва. (а-ся)

БЕЛАРУСКАЯ МОДА.



Шыкоўная сукенка з шаўковай тканіны для дзяўчынкі малодшага школьнага ўзросту. Фота В. Казлова.

Па цяжкай дарозе да ведаў

ФІЛЬМ: „Я, Францішак Скарына"



Алег Янкоўскі ў ролі Францішка Скарыны.

Ёсць людзі, лёс якіх стаў неадлучнай часткай духоўнага жыцця ўсяе нацыі. Для беларусаў святым і высокапаважаным з'яўляецца імя Францішка Скарыны (1490—1541) — філосафа, мысліцеля, медыка, друкара. У далёкія суровыя часы нёс ён свайму народу святло ведаў.

Скарына быў адным з найбольш вучоных людзей свайго часу, сапраўдным сынам эпохі Адраджэння.

Вобраз гэтага чалавека натхняў пісьменнікаў, жывапісцаў, скульптараў. Пасправабавалі аб ім сказаць сваё слова і кінадакументалісты. У «Беларусьфільме» закончылася работа над мастацкім фільмам, прысвечаным вучонаму.

Гісторыя, на жаль, захавала скупыя факты з жыцця Скарыны. Фільмовая група ў час працы над фільмам прыязджала ў Польшчу, каб пазнаёміцца з месцамі, дзе праходзіла маладосць Скарыны. У Ягелонскай акадэміі ў Кракаве фарміраваліся прагрэсіўныя погляды і ідэалогія вучонага. Тут ён спаткаўся з Капернікам і адгэтуль пачалася яго шматгадовая вандроўка па Еўропе.

На дарозе Скарыны да ведаў стаялі вялікія перашкоды. Яго імкненні служыць свайму народу не знаходзілі падтрымкі.

Фільм «Я, Францішак Скарына» не поўнасцю біяграфічны. Але ж тое, што пра Скарыну ведаем, знайшло ў фільме сваё адлюстраванне: Ф. Скарына, сын купца з Полацка, стаў доктарам медыцыны. Гэтае высокае тады званне прызнаў яму адзін з найбольшых і найстарэйшых універсітэтаў — Падуанскі.

Ролю Скарыны выконвае малады акцёр Алег Янкоўскі. Яго каханую Маргарыту — Гунта Віркава.

У фільме мы развітваемся з Францішкам Скарыной у самыя цяжкія для яго дні. Адразу пасля шлюбу яго раздзяляюць з Маргарытай. Яе проста з касцёла вязуць у манастыр, а на плошчы ў Вільні публічна паляць кніжкі Скарыны, упершыню надрукаваныя на беларускай мове.

Раннім досвіткам Францішак пакідае горад. На пустой дарозе яго даганяюць сялянскія вазы. На адным з іх бачыць ён маладога хлапца, які па складам чытае яго кніжку. На змучаным твары Скарыны расцвітае добрая ўсмешка.

С. Палякоў
«Савецкі фільм»

Чэрць стагоддзя назад



Доўгачаканы дзень настаў 13 студзеня. Мы спусціліся ў хлеў і адчулі, як пад нагамі дрыжала і гула зямля.

Узбуджаны, прыбег да нас Шыллят, за ім «мутэр».

— Пачалося! — усклікнуў гаспадар.

18 студзеня ў дом Шыллята зайшоў салдат. Гэта быў яго надзейны «геносэ», так ён сам сказаў. Рота, у якой служыў гэты салдат, атрымала загад адступіць за раку Дайме. Шыллят прывёў салдата да нас у хлеў.

— Гэта парашутысты. Разведчыкі Чырвонай Арміі, — сказаў яму гаспадар. — Заставайся разам з намі — перачакаеш дзень-два. — І ўжо да нас: — Гумбінен і Інстэрбург ужо нашы.

Салдат, гадоў пад пяцьдзесят, у маскіровачным касцюме, прыставіў вінтоўку да сцяны, выняў пачак цыгарэт. Даўно не брыты, са стомленымі вачыма, ён агледзеўся, шукаючы, дзе можна было б прысесці.

— Можна было б застацца і ў цябе, Аўгуст, — нарэшце загаварыў ён. — Але я пайду за Дайме. Там жа — дом, сям'я... Паспрабую застацца там.

— Ты можаш што-небудзь сказаць разведчыкам? — спытаў гаспадар.

— Што сказаць? Армія нясе вялікія страты. У нашай роце ўцалела менш чым палавіна салдат. У артылерыстаў не хапае снарадаў, у танкістаў — гаручага. Армія пераможана, але яшчэ супраціўляецца.

— Вы можаце назваць нам сваю армію? — звярнуўся я да салдата.

— Хоць я лічу, што немцы прайгралі вайну, але гаварыць не хочацца, — салдат паглядзеў на нас з-пад ілба, патушыў цыгарэту.

Усталявалася няёмкае маўчанне.

— Што ж, цябе можна зразумець, Фрыц, — толькі цяпер назваў яго па імю Шыллят. — На гэтым ніхто не будзе настойваць.

— Адступае 26-ы армейскі корпус, — нечакана адказаў Фрыц. — Калі для вас гэта важна...

— Ён разбіты?

— Не ведаю. Ідуць цяжкія баі. Іх вядзе 3-яя танкавая армія. — Фрыц даў зразумець, што ён сказаў усё, што мог.

— Табе лепш застацца тут, — настойваў Шыллят.

— Я хачу хутчэй да сям'і. — Ён кіўнуў на развітанне і пайшоў да шашы, па якой ішлі адступаючыя гітлераўскія ваякі.

— Не варта так рызыкаваць, — кажу Шылляту, калі салдат пайшоў.

— Не хвалюйцеся. Ён сумленны немец. Я яму веру. Бачыце, як перажывае чалавек за сям'ю.

19 студзеня Гітлер выдаў загад аб знішчэнні ваенных, прамысловых і гаспадарчых аб'ектаў, сродкаў транспарту і іншых каштоўнасцей на тэрыторыі Усходняй Прусіі. Загадана было эвакуіравацца і Шыллятам. У гэтай мітусні ўжо ніхто не звяртаў увагі, што ён дэзерціраваў з фольксштурма.

— Нікуды я не паеду, — гаварыў ён нам. — Нацысты загадваюць абараняць кожны дом. Вось я, як фольксштурміст, і буду абараняць свой дом, — казаў ён не без іроніі, паказваючы на свой мундзір фольксштурміста.

20 студзеня фронт ужо быў каля вёскі Міншэнвальдэ. Чуваць была кулямётная стральба. «Мутэр» з нецярпеннем чакала, што вось-вось можа з'явіцца яе Ота. Вечарам 21 студзеня па шашы гітлераўцы адцягнулі ў лес артылерыйскі дывізіён. Прайшло дзесяць танкаў, пафарбаваных у белы колер. Следам хлынула пяхота. Сапёры ўзарвалі невялічкія масты, якія нам былі відаць.

Надыходзіла трывожная ноч.

— Пяройдзем у хату, — прапанаваў гаспадар. — Цяпер мы ўжо на нейтральнай паласе.

Мы таксама лічылі, што цяпер з усходу могуць паказацца толькі свае, і пакінулі сховішча.

Адна за другой уяўляліся карціны сустрэчы са сваімі. Пайшлі 175-я суткі з таго часу, як група «Джэк» прызямлілася ва Усходняй Прусіі. Мы радаваліся і хваляваліся. Было з чым сустрэць сваіх. Ноччу мы ўбачылі праз акно, як загарэлася некалькі хутароў. Полымя асвятляла снегавую раўніну. Спачатку чуць прыкметна, а затым усё больш акрэслена відаць былі постаці людзей, асветленыя пажарам. Салдаты ішлі, расцягнуўшыся ланцугом.

Затаіўшы дыханне, мы чакалі сваіх. Сваімі — нашых звалі і гаспадары. Вось ужо зусім блізка з вінтоўкамі і аўтаматамі ў руках, з ручнымі кулямётамі на плячах на фоне неба сталі відны сілуэты людзей. Нас раздзяляе метраў якіх дваццаць. Засталося пералезці лінію акопаў, што праходзіць побач з домам. Мы гатовы былі выскачыць насустрач. Але што гэта? Адзін салдат спыніўся і падняў руку:

— Займай акопы! — гаркнуў ён панямецку.

Гэта былі немцы.

— За мной... — шапнуў Шыллят.

Мы выскачылі ў сенцы і залезлі па драбінах на гарышча. У тэты момант пачуўся грукат у дзверы.

— Зараз адчыню, — азваўся Шыллят.

— Хто такія? — аклікнулі з двара. Шчоўкнулі затворы.

— Фольксштурман. Фольксштурміст, — адчыняючы дзверы, адказаў гаспадар. Ён паспеў ускінуць на сябе мундзір.

— Чаму не эвакуіраваліся? Бальшавікоў чакаеце? — злосна ахрыплым го-

ТРЫБУНА чытачоў

НОВАЯ ДАРОГА

Ліпіны ад Гайнаўкі знаходзяцца ў адлегласці толькі 3 км. Калі прыходзіць вясна, трэба добра падумаць, як трапіць да Гайнаўкі, каб не набраць у боты вады. І вось пасля доўгіх старанняў солтыса і жыхароў вёскі, ГРН у Дубінах вырашыла прызначыць са свайго фонду пэўную суму на будову цвёрдай маставой з Ліпін да Гайнаўкі. Як толькі згіне снег і ўступіць вада, там пачнуцца працы. Гэта будзе адна з важнейшых дарог для жыхароў Ліпін.

Марыся Петручук
Ліпіны

НОВЫ ДОМ ГАНДЛЁВЫ

Нядаўна ў Бельску Падляшскім адкрылі новы гандлёвы дом. Займае ён 476 квадратных метраў плошчы, на якой размешчаны пасобныя аддзелы. У дзень адкрыцця прадана тут тавару на 300 тысяч злотых.

С. Г.
Бельск

ШКОЛЬНЫ МУЗЕЙ

У школе ў Зверках (Беластоцкі павет) існуе мініяцюрны музей, у якім можна ўбачыць манеты, вырабы з каменняў і некаторыя экспанаты з перыяду нямецкай акупацыі.

Г. Стэф.
Зверкі

ДАХОД З МАЛАКА

Кожны месяц 2500 злотых і больш з продажу малака дзяржаве атрымлівае Езік Ягнешко з Паўночнага Вострава, што на Сакольшчыне. Гэта штомесячная сума грошай дазваляе яму ўмацоўваць сваю гаспадарку. Трымае ён чатыры дойныя каровы. Вядома, шмат ёсць пры гэтым працы, але гэта аплачваецца. **(сс)**

ВІТАЛІС ЧЫЖЭЎСКІ

Віталіс Чыжэўскі з'яўляецца старшынёй грамадскай рады нарадовай у Саколцы, да якой належаць усе бліжэйшыя падсакольскія вёскі. Дзякуючы добраму кіраўніцтву, сакольская грамада належыць да перадавых грамад у павеце. Тут добра выглядае справа з кантрактацыяй, з закупам мінеральных угнаенняў, аплачваннем падаткаў і рэалізацыяй дзяржаўнага сельскагаспадарчага агрaмінімума. Старшыня ГРН вельмі клапоціцца аб будове школ. Калі чаго не хапае, або няма дзе ў нашым ваяводстве купіць, ён патрапіць паехаць у Варшаву, у Гданьск і іншыя гарады, але ўсёроўна знойдзе патрэбны матэрыял і абсталяванне. Задзівіў ён нават павятовыя ўлады, калі два гады таму назад дабіўся аўдыенцыі ў міністра.

У павеце, як старшыня ГРН, ён залічваецца да аднаго з лепшых. Аб гэтым сведчыць хаця б той факт, што ў сувязі з 25-ай гадавінай Народнай Польшчы Віталіс Чыжэўскі быў узнагароджаны сярэбраным Крыжам Заслугі. Трэба сказаць і тое, што ён з'яўляецца актыўным членам прэзідыума сакольскага праўлення аддзела Беларускага таварыства. **(мх)**



Дарагое Сэрцайка!

Мне 21 год. Жыву на вёсцы. У нас вельмі мала дзяўчат, ды і тэтыя вучацца ў горадзе. Год таму назад я пакахала Грышу. Аднак нашае шчасце было кароткім, бо Грыша пайшоў у армію. Я яго праваджала і ён мне абяцаў, што калі вернецца, ажэніцца са мною. Чакала я яго першага прыезду на святы. Грыша прыехаў, аднак на забаве нават не падышоў да мяне, танцаваў з іншымі. Я цэлы вечар прастаяла ў кутку святліцы. Другім разам ён прыехаў у нядзелю і адразу ж прыйшоў да мяне і перапрасіў за тое, што было. Ад гэтага часу ўжо прайшло амаль паўгода, а Грыша больш, не прыехаў да бацькоў (ён з маёй вёскі). А я цяжарная. Маці Грышы не хоча аба мне і слухаць, а гаворыць усім, што ён мае нарачоную ў горадзе. Не атрымоўваю я ад яго і пісем. Парай, Сэрцайка, што мне рабіць, ці чакаць на Грышу, ці выехаць у горад. Можа ён не знае, што я цяжарная, дык што будзе, калі пачуе гэта? Баюся аб гэтым яму напісаць.

Ніна
з Гайнаўшчыны

Ніна! Каб жыць у горадзе, трэба мець працу і хату. А ты? Працы ж не атрымаеш у пятым месяцы цяжарнасці (і наогул у цяжарнасці). А трэба ж жыць і думаць аб сваім дзіцяці, якое хутка прыйдзе на свет. Бацькі твае, бадай, ужо аб гэтым ведаюць, а калі не, дык павінна ты як найхутчэй аб гэтым ім сказаць. Раю табе, Ніна, хутка напісаць аб гэтым і Грышы. Гэта ты павінна была зрабіць раней, калі пераканалася ў сваёй цяжарнасці, але, калі ўжо тады гэтага не зрабіла, дык зрабі цяпер. Як ён да гэтага аднясецца, трудна мне сказаць, хоць з лісту твайго відаць, што Грыша не з'яўляецца паважным і талковым хлопцам. Калі ты рашылася на тое, каб нарадзіць дзіцё без бацькі, дык і ў далейшым будзь мужнай, бо толькі цяпер пачнуцца сапраўдныя твае клопаты, якія толькі ты, ты сама, вымушана пераадолець. На людскія плёткі не звяртай увагі, важна, як паступіць Грыша, бацька твайго дзіцяці. Віна вас абаіх, аднак ты, як жанчына, якая перадусім пераносіць усе цяжкасці ў такім выпадку, павінна была лепш перадумаць свае пастукі. Не задумалася ты над гэтым і паступіла лёгкадумна. Дык хоць ў далейшым старайся думаць і паступаць талкова, так, каб Грыша не адмовіўся ад свайго дзіцяці, каб табе і твайму дзіцяці стварыў сям'ю.

Сэрцайка

ДРУЖБА НАРАДЗІЛАСЯ Ў АСВЕНЦІМЕ

Веру Петручук знаюць добра ўсе жыхары Трасцянкі ў Гайнаўскім павеце. З'яўляецца яна грамадскім апекуном. Вера памагла ўжо не аднаму чалавеку ўладзіць тую ці іншую справу ў ГРН. Яна вельмі ўражлівая на чужую бяду, гора. Можа таму, што сама вельмі многа перажыла. Падчас нямецкай акупацыі была яна вывезена ў лагер смерці, спачатку ў Асвенцім, а пасля ў Равенсбрук. У лагеры яна дапамагала іншым. Калі захварэла тыфам руская дзяўчына Ніна, Вера рабіла ўсё, што магла, каб выратаваць яе ад смерці. Дзякуючы ёй Ніна перажыла хваробу і лагер.

Пасля вызвалення лагера Ніна ўступіла ў Чырвоную Армію, пасля вайны вярнулася ў Ленінград. Часта ўспамінала сваю верную сяброўку Веру з Трасцянкі. А пасля рашыла яе адшукаць. Яна звярнулася да польскага часопіса «За вольнасць і люд», дзе быў надрукаваны яе ліст. Вера прачытала гэта ў газеце і напісала да Ніны ў Ленінград. Пачалася сардэчная перапіска. Вера запрасіла Ніну да сябе ў Трасцянку. Сустрэча была нязвыклая, эмацыянальная. Вера з Нінай ізноў наведалі Асвенцім, дзе перажылі страшныя мукі.

Праз нейкі час Вера паехала ў Ленінград. Была там вялікім госцем. Вера з Нінай у Ленінградзе сустракаліся з многімі людзьмі і расказвалі аб лагеры смерці ў Асвенціме, расказвалі аб дружбе паміж імі, прадстаўнікамі польскага і савецкага народаў.

С. Г.
Трасцянка

СЯБРЫ ЗВЯРОЎ

Вялікую дапамогу звярам прыносяць вучні Пачатковай школы ў Юшкавым Грудзе (Беластоцкі павет). Цэлую зіму дакормлівалі яны курапатак і зайцаў. Частку кармавых прадуктаў атрымалі яны з мясцовай ГРН. У час лютых марозаў школьнікі прыносілі абяссіленых курапатак дамоў і пасля, калі яны пажывіліся, выпускалі іх на волю.

У апошні час вучні старэйшых класаў рамантуюць старыя шпакоўні і робяць новыя, каб імі прывітаць першыя чароды птушак. Працай вучняў кіруе настаўнік Эдмунд Шакаліцкі.

Янцал

МНОГА ЧЫТАЮЦЬ

У вёсцы Скрабляκі (Беластоцкі павет) знаходзіцца адзін з шматлікіх бібліятэчных пунктаў, працай якога кіруе грамадская бібліятэка ў Зубках.

Кожны квартал прыходзіць сюды да абмену 300 новых экземпляраў кніжак, і столькі ж вяртаецца іх назад. Бібліятэчны пункт у Скрабляках існуе ўжо чатыры гады, і кніжкі пазычае ў ім 100 чытачоў — дарослыя і моладзь з мясцовай школы.

Варта адзначыць, што ў Скрабляках многа чытаюць. Супрон Аляксандр, Налівайка Павел, Налівайка Лідзія і Налівайка Аня прачытваюць у месяц не менш 15—20 кніжак. Мужчыны любяць ваенныя і сучасныя тэмы, жанчыны — раманы, аповесці, казкі і г.д. У хату-бібліятэку Дзімітра Сухоцкага часта заходзяць наведвальнікі, каб выбраць цікавую лектуру, падыскутаваць над ёй ці іншай кнігаю. Гаспадар вельмі рады іх прыходу, заўсёды ўключаецца ў абмяркоўку кніжкі. На тэрыторыі ГРН Зубкі таксама добра працуюць бібліятэчныя пункты ў Мастаўлянах, Нарэйках, Свіслачанах і Вераб'ях.

Я. Цялушэцкі

ВЕСТКІ З КОЗЛІКАЎ

Вёска Козлікі, што ў Гайнаўскім павеце, ляжыць над самай Нарвай. Яна невялікая, налічвае ўсяго каля 30 гаспадароў. У апошнія гады вёска вельмі разбудавалася. Усё часцей можна ўбачыць там новыя будынкі. Многія з іх мураваныя, крытыя чарапіцай. Каб павялічыць ураджай, жыхары апрацоўваюць зямлю сельскагаспадарчымі машынамі, а таксама купляюць мінеральныя ўгнаенні.

Нядаўна ў вёсцы пабудаваны новая злеўня малака і крама. Вёска мае таксама свае клопаты. Да іх трэба залічыць адсутнасць электрычнага святла. Аднак ёсць надзея, што яно ўжо хутка засвеціць, бо ў гэтым напрамку ўжо многа зроблена.

Чытачка з Козлікаў

ласам закрычалі на яго. — Здраднік! Расстраляць!

— Мне загадалі быць дома да асобага распараджэння.

— Каб праз мінуту і духу твайго тут не было!

Шыллят вывеў свайго варанога каня, «мутэр» паспешліва ўскінула сёе-тое на воз, і драбіны заскрыпелі, аддаляючыся.

У напружаным чаканні прайшла ноч. Раніцай пачала біць наша артылерыя. Пачуўся гул матораў. Застукалі кулямёты. Немцы з акопаў і з дому адкрылі агонь. Побач ірваліся снарады. Усё часцей шчоўкалі кулі па чарапічным даху. Нам пагражала небяспека — загінуць ад сваіх. Лепш было б спусціцца ў хлеў, каб схавацца за каменнымі сценамі. Але больш за ўсё мы баяліся пажару: тады ўжо і нам не ўцалець, і звесткі разведвальныя загінуць без карысці.

Бой разгараўся. Мы злезлі ўніз і больш-менш замаскіраваліся.

Гадзін каля дзесяці раніцы немцы перасталі страляць, пачуліся крыкі, тупат. Тут жа прагучала рускае «ура!» Мы падышлі да варот. На двары зноў пачуўся тупат і зусім блізка голас:

— Развярні станкач! Куды глядзіш! Бачыш, вунь там перабягаюць!

Мы штурхнулі вароты і выйшлі з хлява.

Была сонечная раніца 22 студзеня 1945 года.

Прарваўшы абарону праціўніка на рацэ Дайме, войскі 39-й арміі павялі наступленне на Земландскі паўвостраў. На поўдзень ад Кенігсберга, трушчачы Хейльсбергскія ўмацаванні, ірваліся да Балтыкі іншыя злучэнні Савецкай Арміі. Абарона Усходняй групоўкі войск была прарвана. Гітлераўцы люта супраціўляліся. Савецкія воіны адваёўвалі адну пазіцыю па другой. Мы з Генам знаходзіліся пры штабе 39-ай арміі да таго часу, пакуль нашы войскі не занялі тыя раёны, у якіх нам давялося весці разведку.

На суткі мы адпрасіліся з'ездзіць да Шыллята. Ён са сваёй «мутэр» былі дома. Сустрэліся мы і з Райчуком. Не было толькі Ота. «Мутэр» не траціла надзеі, што ён вернецца.

У горадзе Каунасе, куды мяне паслалі на адпачынак перад новым заданнем, я сустрэўся з маёрам Шапаваловым — непасрэдным кіраўніком нашай разведкі з «Цэнтра». Ад яго даведаўся, што па дарозе ў паўночныя раёны Польшчы загінулі Іван Мельнікаў, Зіна Бардышава, прапаў без весткі Іван Аўчароў. Вярнуўся адтуль толькі Іван Цэлікаў.

Не ведаў тады яшчэ маёр Шапавалаў падрабязнасцей пра тое, як загінула Аня Марозава. Пра яе апошнія дні жыцця расказаў праз многа год польскі пісьменнік Януш ПшымаНоўскі. Радыстцы групы «Джэк» Марозавай Анне Апанасаўне пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Яна ўзнагароджана і польскім ордэнам «Крыж Грунвальда».

За выкананне задання мяне і Гену Юшкевіча ўзнагародзілі ордэнамі.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ: «СМЕРЦЬ ГІТЛЕРА».



Алені на карціне, рогі аленяў на сцяне, размаляваны да непазнання шлюбны партрэт, а ў кутку — звычайны сялянскі кот-мурлыка. Даволі тыповы, хаця ў ненайлепшым гусце хатні інвентар. Здымак з адной з хат вёскі Навасады, Гайнаўскага павета.

Фота: Цаф — Р. Сянько

КІНО

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Кляшчэлі

„Fifi piórko" (franc.), 28—29.IV. „Sabrina" (USA), 30.IV. — 1.V. „Dziewczyna z diabelskiej przystani" (radz.), 2—3.V.

Нараўка

„Partyzant z Lelejskiej Góry" (jugosł.), „Stawka większa niż życie" (polski), 29.IV. — 3.V.

Нарва

„Winnetou" (jugosł.), III cz. „Jedyna szansa" (NRD), 29.IV. — 3.V.

Чыжы

„63 dni" (polski), „Wyzwanie dla Robin Hooda" (czeski), 29.IV. — 3.V.

Дубічы Царкоўныя

„Człowiek z karabinem" (radz.), „Opowieść znad Donu" (radz.), 29.IV. — 3.V.

Арэшкава.

„Czerwone i złote" (polski), „Trzy klucze" (jugosł.), 29.IV. — 3.V.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Орля

„Trzy dni Wiktora Czernyszewa" (radz.), „Stawka większa niż życie" (polski), 29.IV. — 3.V.

Боцькі

„Alfa, Romeo i Julia" (węgierski), „Zjazd rodzinny" (węgierski), 29.IV. — 3.V.

Райск

„Winnetou" (jugosł.), cz. I i II cz. 29.IV. — 3.V.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Міхалова

„Mroźny poranek" (radz.), 27—28.IV. „Zwariowałeś Toni" (czeski), 29.IV. — 1.V. „Mściciel z przeklętej góry" (jugosł.), 2—3.V.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі

„Porucznik jazdy" (radz.), 28—29.IV. „Marynaż Czyżyk" (radz.), 30.IV. — 1.V. „Szepczące ściany" (ang.), 2—3.V.

Янаў

„Królewski błąd" (czeski), 29.IV. — 3.V.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Нурэц

„Hugo i Józefina" (szwedzki), 28—29.IV. „Zwariowałeś Toni" (czeski), 30.IV. „Dożyjmy do poniedziałku" (radz.), 2—3.V.

Мельнік

„Dzwon admirała" (ang.), 28—29.IV. „Siedemnasty równoleżnik" (franc.), 30.IV. — 1.V. „Adolf" (franc.), 2—3.V.

Мілейчыцы

„Po wielkiej burzy" (szwajcarski), „Sami swoi" (polski), 30.IV. — 1.V. „Adolf" (franc.), 2—3.V.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя

„2 mamy 2 ojców" (jugosł.), „Na miłość nigdy nie jest za późno" (węgierski), 29.IV. — 3.V.

Новы двор

„Jezioro starej sowy" (NRD), „Kapryśne lato" (czeski), 2—3.V.

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto I Oddziału Rejonowego PUPiK „Ruch" NBP Nr 150-6-161 w Białymstoku. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23 Nr konta PKO I-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP; Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4.70 $ w Europie, 5 $ — w USA.

B.Z.Graf. W-3 Nakład 7303

СПЕЦЫЯЛІСТ

Даўно мы ўжо шукалі добрага спецыяліста. На жаль, нашы фінансавыя магчымасці былі абмежаваны, і мы не маглі яму запэўніць добрых умоў. Тыя, якіх мы прызабілі аб'явамі ў працэсеведаўшыся, колькі будуць зарабляць, стукалі пальцам у лоб і адыходзілі, моцна грукнуўшы дзвярыма.

Становішча было складанае, пасада свабодная, план у небяспецы. Ужо мы амаль страцілі надзею, калі аднойчы наведаў нас чарговы кандыдат. Паперы і апісіо меў цудоўныя, наогул чалавек на вагу золата.

— Колькі ў вас зараблю буду? — спытаў ва ўступе.

Кіраўнік кадраў намагаўся скрыць заклапатанне.

— Ведаеце, як яно выглядае, — сказаў. — На жаль, у нас няма вялікіх магчымасцей, аднак пастараемся...

— Скажыце ўрэшце, — спыніў кандыдат.

— Дзве тысячы, — кінуў сарамліва кіраўнік. Сума была смешнай.

Кандыдат нахмурыўся. Не падлягала сумненню, трукне дзвярыма, як яго папярэднікі.

— Мо яшчэ дойдзе нейкая прэмія, — ратаваў становішча кіраўнік кадраў.

Кандыдат глянуў на яго надобрым позіркам.

— Аб ніякай прэміі не можа быць нават гутаркі, — сказаў рашуча. — Дзве тысячы — гэта для мяне замнога.

Кіраўнік кадраў атарапеў.

— Як гэта замнога? — не мог зразумець.

— За такі аклад не выжыву. У мяне вялікія абавязкі. Апусціце крыху.

Суб'ект нагадваў ненармальнага, але што рабіць. На бязрыб'і і рак рыба. Кіраўнік вырашыў не выпускаць яго з рук.

— Хай будзе, — згадзіўся вялікадушна. — Дадзім вам тысячу пяцьсот.

— Нічога не выйдзе, — упіраўся кандыдат.

— Зразумейце, — кіраўнік кадраў аж спацеў ад эмоцыі, — гэта найніжэйшы аклад. Пры вашай кваліфікацыі не можам даць менш.

Кандыдат затрос галавою.

— Мяне не цікавяць вашы цяжкасці.

Кіраўнік кадраў урэшце паставіў сэнсоўнае пытанне:

— Выбачайце, што я ўваходжу ў асабістыя справы, але чаму вы хочаце зарабляць менш?

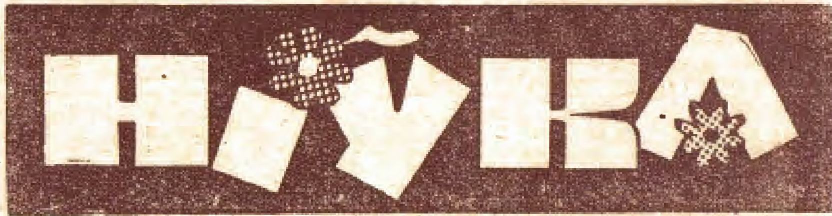
Прасьбіт упаў на калені.

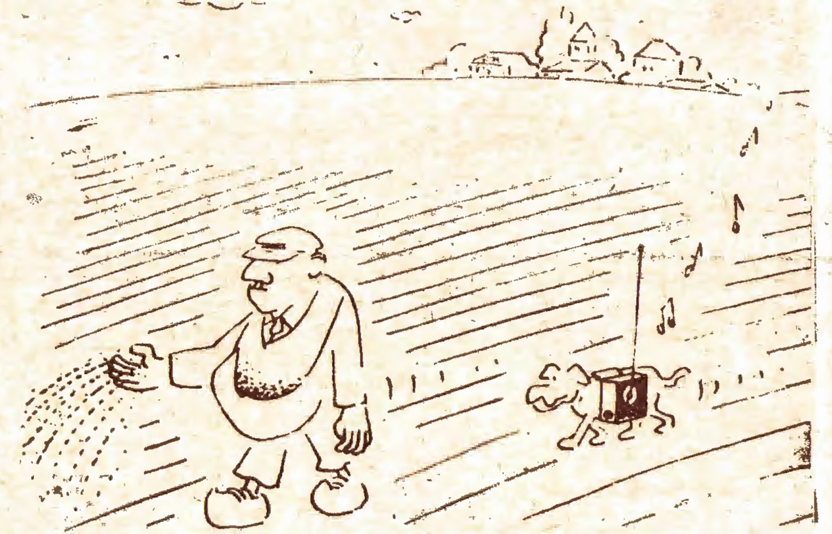
— Людзі, зразумейце, — маліў. — Я плачу аліменты, і вы можаце давесці мяне да руіны.

Прынялі мы яго на месца прыбіральшчыцы.

Фелікс Дарэцкі

— Каўбойскія фільмы ле з розуму збілі!





ВАЖНАЯ ПРЫЧЫНА

Спаткаліся двое. Адзін з іх і кажа:

— Што б гэта значыла? Як толькі прыйдзе Піліпаўка, дык нейкі дурны воўк уначы бесперастанку вые за гумнамі?

— У такую пару ваўкі маюць па многа жонак, вось і выюць, — адказаў мнагажонец.



Вясенні дождж.

ЗАДУЖА ДОБРАЯ П'ЕСА

Драматург звяртаецца да рэжысёра:

— Скажыце, у маёй п'есе чаго-небудзь не хапае?

— Наадварот, — адказаў рэжысёр, — у ёй многа лішняга.

ПРЫЕМНАСЦЬ

Паклікаў бедны багатага сваяка ў госці, а той не прыйшоў. Вось сустрэліся яны, багач і кажа:

— Выбачай, Іван, не мог прыйсці.

А бядняк яму: А то нічога. Я цябе запрасіў — табе прыемна, ты не прыйшоў — мне прыемна.

ЗАПРАСІЛІ

Стаяць за прылаўкам
Яшчэ не абрыдла яму.
А ўжо запрасілі
Сесці... ў турму.

Павел Шыбут.

ПАГАВАРЫЛІ

— На пустым полі і трава не расце, — заўважыў кучаравы лысаму.

— Затое на дрэнным полі чортапалох буяе, — адказаў лысы.

Талаваломка

Гэты рысунак з качанятамі раздзяліце простымі лініямі на сем частак так, каб у кожнай з іх аказалася адно качаня.

* * *

Адказ на заданне з папярэдняга нумара: Кожная наступная лічба ў гарызантальным радзе — падвоеная папярэдняя лічба мінус 2. Адсутнічаючая лічба — 26. Іншы шлях рашэння: розніца між лічбамі верхняга і ніжняга рада — два, у наступнай пары гэта розніца павялічваецца ў два разы. Адсюль можна акрэсліць розніцу трэцяй пары і даведацца лік, які адсутнічае.

ПАДАРУНАК

Сакратарка да знаёмай:

— Ведаеш, мой начальнік мной задаволены. Купіў падарунак.

— Цікава! Працуеш усяго некалькі дзён, а ўжо табе падарунак. А які?

— Слоўнік.

АДЗІН НА СВЕЦЕ

Дачка, выйшаўшы замуж, неўзабаве кажа маці:

— Для мяне цяпер існуе толькі адзін чалавек на свеце.

— Добра, дарагая, але памятай, каб твой муж пра яго не ведаў.

НЕПАРАЗУМЕННЕ

У магазін па продажу гадзіннікаў са скаргай прыйшла жанчына:

— Купіла ў вас нядаўна гадзіннік, і ён ужо сапсаваўся. Вы ж сцвярджалі, што яго мне хопіць на ўсё жыццё!

— Але вы ў той час выглядалі вельмі дрэнна.

ДАГАВАРЫЛІСЯ

Сустрэўшы на вуліцы сябра свайго мужа, жанчына спыталася:

— Вы з рэстарана?

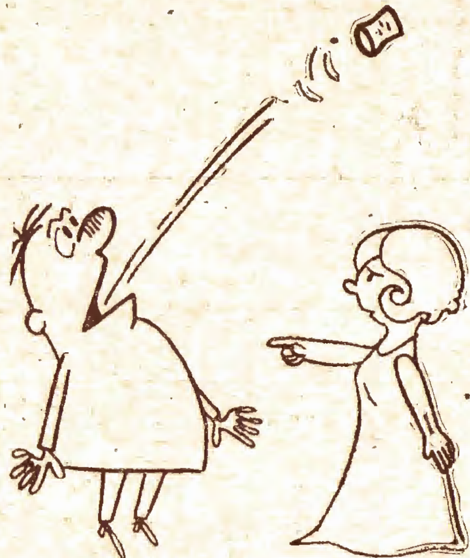
— З рэстарана.

— А майго мужа там няма?

— Гэтага я не магу сказаць.

— Чаму?

— Ён вельмі прасіў не гаварыць.



— Не трэба было піць столькі шампанскага.

НЕ МАЕ ЗНАЧЭННЯ

Пасажырка купляе ў касе білет:

— Прашу білецік на востраў.

— На Мазавецкі ці на Вялікапольскі?

— Гэта не мае значэння, бо мой знаёмы будзе мяне чакаць пры выхадзе.

АДКАЗ

У школе аўтамабілістаў экзаменатар запытаў слухача:

— Што ў машыне самае небяспечнае?

— Асоба, якая сядзіць побач.

БЕРАЖЛІВАСЦЬ

Стогадовага дзеда, які выйграў па латарэі вялікую суму грошай, унукі запыталі:

— Дзядуля, а што ты збіраешся рабіць з гэтымі грашыма?

— Адкладу на старасць.

БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ

КРАЮ РОДНЫ

Словы А. Бачылы
Музыка Ю. Семяняні

Краю родны, сінь азёр,
Сцежкі, бальшакі...
Міла дрэмле гонкі бор,
Звоняць ручайкі.

Прыпеў:

Ой ты, поле,
Зялёны гай!
Песня — трэль салаўя!
Край бацькоў маіх,
Шчыры край,
Як люблю цябе я!

Спее нівай залатой
Радасць у цішы...
Як жа хораша самой,
Светла на душы.

Прыпеў.

Край рамонкаў, медуніц,
Мяккіх зім і лет,
Без такіх бароў, крыніц
Мне і свет не свет.

Прыпеў.



НЕ ДАЗВОЛІШ

Хворая жанчына гаворыць мужу:

— Паклянісь мне, што калі пасля маёй смерці ты жэнішся другі раз, ты не дазволіш сваёй новай жонцы насіць мае сукенкі.

— Ну, гэта зразумела, — адказвае муж, — у яе ж зусім іншая фігура.

СУПАКОІЎ

Бацька выгаварвае сыну:

— І да якога часу ты будзеш сядзець у мяне на карку?

— Не хвалюйся, татка, я заўтра жонку прывяду.



Гульня.



Праязджайце!
Чалавек спіць!

Вячэрні скоры з Мілана імчаўся са скорасцю сто дваццаць кіламетраў у гадзіну. Раптоўна пасажыры і чамаданы паляцелі на падлогу — электравоз рэзка затармазіў, пасыпаліся іскры з-пад колаў, бледны машыніст сціскаў ручку стоп-крана: наперадзе за дзесяць метраў ад буфера паміж рэйкамі ляжаў чалавек. Убачыўшы поезд, які спыніўся, ён нехаця ўстаў і, прабурчэўшы: «Зноў не атрымалася!», паспрабаваў пайсці. Аднак каманда поезда даставіла самазабойцу-рэцыдывіста ў бліжэйшы ўчастак, дзе той і расказаў сваю гісторыю.

Прапрацаваўшы ўсё жыццё стрэлачнікам і пайшоўшы на пенсію, Луіджы Маса пачаў мучыцца бяссонніцай — відаць, не хапае роднага грукату лакаматываў. Нарэшце, не вытрымаўшы мук бяссонніцы, Луіджы вырашыў легчы на рэйкі і паконччыць з гэтым абрыдлым жыццём. Але ледзь поезд наблізіўся, Луіджы кінуўся на шпалы і ўдзівнуўся ў іх так, як яго вучылі ў свой час на курсах стрэлачнікаў. Поезд прагрукатаў над галавой ветэрана. І — цуд! — чатыры месяцы пасля гэтага Луіджы спаў як малое дзіця. Затым ён зноў пайшоў да пуцей...

Чыстасардэчны расказ былога калегі кранўў сэрца чыгуначнікаў. Яны нават прапанавалі адрэсці Луіджы Маса спецыяльнае месца паміж рэйкамі, а побач павесіць плакат: «Праязджайце! Чалавек спіць!»

Шуман

Слава Клары Шуман раслаўсюджвалася хутчэй, чым не мужа Роберта.

Аднойчы пасля музычнага вечара яны былі прадстаўлены галандскаму каралю. Той доўга гутарыў з жонкаю кампазітара, а потым добразычліва звярнуўся і да яго:

— Ну, а вы, вы таксама трошкі музыкант?



Які здзіўляючы парадокс: вады ў рот набраўшы — маўчаць, гарэлкі ў рот набраўшы крычаць.